

Obsah

1	Spor o Žermanice v 1. polovině 17. století	David Pindur
6	Skauting na Těšínsku v 1. polovině 20. století	Lumír Čermák
14	700 let Ujazdského rejstříku	Jaroslav Bakala
16	Zaniklý dřevěný kostel sv. Filipa a Jakuba v Čeladné	Jan Al Saheb
21	Josef Božek: Zapomenutý „český mechanikus“?	Zbyšek Ondřeka
23	Škubačky u stare Šebestky ve Frydku	Ludmila Šimonová
24	Botanická sbírka Muzea Těšínska	Miroslav Skarka
26	Archeopark oficiálně otevřen	Zbyšek Ondřeka
28	Haviřov 1955 – 2005 Recenze	Milan Nogol
29	Dvě monografie, dva přístupy Recenze	Tomáš Adamec
31	PhDr. Milan Šmerda, CSc. osmdesátiletý	Irena Korbelářová
32	Muzea Těšínska se představují Muzeum Lašská jizba v Sedlištích	Josef Bartoň

Vydává Muzeum Těšínska v Českém Těšíně
 Adresa redakce: Muzeum Těšínska, 737 01 Český Těšín, Hlavní tř. 15
 tel.: 558 761 216, fax: 558 761 223, E-mail: muzeum@muzeumct.cz
 Odpovědný redaktor: dr. Zbyšek Ondřeka
 Výkonný redaktor: doc. dr. Rudolf Žáček, Dr.
 Tajemnice redakce: Vlasta Byrtusová
 Redakční rada: dr. Karel Bogar, doc. dr. Mečislav Borák, CSc.,
 Vlasta Byrtusová, doc. dr. Dan Gawrecki, CSc., doc. dr. Blažena Gracová, CSc.,
 dr. Dušan Janák, Dr., prof. dr. Zdeněk Jirásek, CSc., dr. Jaromír Kalus,
 dr. Jiřina Kábrtová, doc. dr. Irena Korbelářová, Dr., doc. dr. Pavel Kouřil, CSc.,
 dr. Karel Müller, dr. Zbyšek Ondřeka, doc. dr. Radim Prokop, CSc.,
 Jiřina Veselská, doc. dr. Rudolf Žáček, Dr.
 Grafický návrh: Petr Tesař, UPGRADE CZ s.r.o., Ostrava
 Odevzdáno do tisku: 15. 11. 2005
 Vyšlo: 30. 12. 2005
 Tisk: Kartis + Co s.r.o., Borovského 14/717, 734 01 Karviná-Ráj

Nevyžádané rukopisy, fotografie a kresby se nevracejí.
 Za obsah článku zodpovídá autor.
 Časopis lze zakoupit v Muzeu Těšínska v Českém Těšíně, Hlavní tř. 15
 nebo v jeho pobočkách ve Výstavní síni Musaion v Haviřově, Dělnická 14,
 v Památníku životické tragédie v Haviřově-Životících, ve Výstavní síni
 Muzea Těšínska v Jablunkově, ve Výstavní síni Muzea Těšínska v Karvině-
 Fryštátě, ve Výstavní síni Muzea Těšínska v Orlové, v Technickém muzeu
 v Petřvaldě.
 Rozšiřuje redakce, kde si lze také objednat (i telefonicky) předplatné nebo
 jednotlivá čísla časopisu.
 Vychází čtvrtletně, cena jednoho výtisku 20 Kč
 celoroční předplatné 80 Kč a poštovné
 Identifikační číslo: ISSN 0139-7605
 Evidenční číslo MK ČR: E 11319
 Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní poštou v Ostravě
 č. j. 2726/92-P/1 ze dne 30. 11. 1992

Spor o Žermanice v 1. polovině 17. století

David Pindur

Poměrně malá zemědělská obec Žermanice (343 ha), na jejímž katastru se nacházejí stopy pravěkého osídlení, vznikla někdy v průběhu 14. století, pravděpodobně v jeho druhé polovině,¹ jako dvouřadá lesní lánová ves. Osu tvořila řeka Lučina, do níž se v obci vlévá potok Říčky tekoucí z Bruzovic. První spolehlivá písemná zmínka o obci pochází z listiny těšínského knížete Boleslava II. z roku 1450.² Žermanice patřily v druhé polovině 15. století Janu Hunthovi z Kornic na Horních Bludovicích, který ji odkázal svým dvěma starším synům Janovi a Vernkovi, čtyři mladší synové dědili Horní Bludovice. Toto poručení potvrdil na žádost zprostředkovatele Jana z Dolních Bludovic těšínský kníže Kazimír II. dne 6. února 1483.³ V letech 1588 – 1590 byl majitelem vsi rytíř Václav Hřivnáč z Heraltic, majitel polskostravského panství, který ji prodal za 200 uherských zlatých rytíři Janu Trnkovi z Ratibořan, frýdecko – místeckému zástavnímu pánu. Prodej potvrdil kníže Kazimír II. dne 26. června 1490 a Jan Trnka daroval Žermanice do správy a dědičného majetku městu Frýdku,⁴ s nímž obec sdílela své osudy až do roku 1848. Důležitým zdrojem městských příjmů z držby této vsi bylo rybníkářství, o čemž svědčí text nedochované listiny, kterou roku 1550 potvrdil kníže Václav III. Adam frýdeckému purkmistru a měšťanům jejich staré privilegium na rybník v Žermanicích. Kromě užívání rybníka uznal kníže městu Frýdku také držbu Žermanic.⁵ Roku 1630 byl ve Frýdku a v Žermanicích prováděn soupis osedlých, dobytka a ovcí. Ze stanoveného odhadu jejich majetku (tzv. šacunk) ze dozvídáme, že v Žermanicích hospodařilo 12 sedláků.⁶ Počet

osedlých koresponduje i s prvními zápisy v nejstarší gruntovní knize obce, která byla založena roku 1633.⁷

Obec Žermanice byla ve středověku součástí farnosti se sídlem v Soběšovicích. Soběšovický kostel je uveden jako farní již v soupisu farností těšínského arcikněžství ze 14. ledna 1376,⁸ a také v mladším soupisu svatopetrského haléře z roku 1447.⁹ Podle dosavadní literatury zanikla soběšovická fara v průběhu 16. století a obce někdejší farnosti byly připojeny k sousednímu farnímu okrsku v Domaslavicích, který byl v rukou luteránů až do roku 1654.¹⁰ Obyvatelé Žermanic navštěvovali i nadále luterské bohoslužby v nedalekém dřevěném kostele v Soběšovicích¹¹ a veškeré desátkové povinnosti i štolové poplatky odváděli na faru v Domaslavicích.¹²

Jelikož však byly Žermanice poddanskou vsí katolického města Frýdku, došlo brzy ke snaze vrchnosti vymanit své poddané z luterské farnosti. Městská reprezentace se obrátila na majitele frýdeckého panství, horlivého katolíka Jana staršího Bruntálského z Vrbna, aby jim v jejich úsilí podal pomocnou ruku. Hrabě souhlasil a napsal 12. července 1612 dopis bruzovskému faráři Janu Scultetovi, v němž jej žádal, aby se ujal obyvatel Žermanic, určil jim na bruzovském hřbitově místo k pohřbům, sloužil svátostmi a celkově je vedl „*k svatě víře římskokatolické*“. Podle závěru tohoto listu mělo dojít v nejbližší době k jednání mezi frýdeckými měšťany a bruzovským farářem ohledně stanovení výše ročních desátků.¹³ Dne 19. června 1614 se konal v bruzovském farním kostele první křest z Žermanic. P. Scultetus pokřtil Jana, syna Tobiáše a Anny Kuntyrových.¹⁴

Žermanice,
Sbírka Muzea Těšínska

Slezský rodák a dlouholetý bruzovský farář Jan Scultetus, patřící k nejvýraznějším kněžským osobnostem období rekatolizace Frýdecka, hrál v celém sporu dosti významnou roli. Bude tedy na místě představit několik údajů z jeho života. Narodil se okolo roku 1579 v Schönwaldu u Hlivic (současný polský název je Bojky). Po kněžském svěcení, které přijal roku 1605,¹⁵ se stal starším kaplanem farního kostela Všech svatých v Hlivicích. O jeho nesporných kněžských a mravních kvalitách svědčí osvědčení, které mu 16. listopadu 1609 na vlastní žádost vystavil hlivický arcikněz a farář Vincenc Meridius. Svého kaplana Sculteta hodnotil jako věrného a zbožného sluhu Božího, který žil podle kněžské důstojnosti, ctnostně a chvályhodně. S těmito preferencemi přišel na žádost hraběte Jana staršího Bruntálského z Vrba, okolo svátku sv. Michaela archanděla roku 1610 do Bruzovic, aby převzal zdejší uprázdněné beneficium.¹⁶ Řádně investován byl 15. května 1634 rozhodnutím vratislavského biskupa Karla Ferdinanda Vasy.¹⁷ Ihned po svém příchodu založil první křestní matriku farnosti, jejíž první zápis pochází z 8. října 1610.¹⁸ Díky jeho cenným poznámkám v této matrice a opisům dokumentů z období jeho působení ve farní kronice je možno si učinit podrobnou představu o osudech farnosti i celého regionu v první polovině 17. století. Po odchodu frýdeckého faráře Simona Canabia do Vladislavi roku 1624 byl Scultetus ustanoven administrátorem frýdecké farnosti,

kam z Bruzovic dojížděl. Téhož roku vypukla ve městě epidemie moru, na jejíž následky zemřelo okolo 1000 frýdeckých farníků a brány města byly přes rok uzavřeny. Kromě náročných pastoračních povinností ve vlastní farnosti Bruzovice musel Scultetus s neustálým ohrožením vlastního života sloužit obyvatelům v nákazou zamořeném městě a v Lískovci.¹⁹ Sotva mor ustal, přepadlo město roku 1626 spojené dánsko – německé vojsko, vedené Arnoštem Mansfeldem. Po krátkém boji s ozbrojeným obyvatelstvem byly městské zdi prolomeny, vojáci zabili okolo 80 mužů a vyplenili farní kostel sv. Jana Křtitele, špitál, radnici i několik domů.²⁰ Mansfelovi vojáci pak v zpusťšeném městě kvartýrovali do poloviny roku 1627, kdy byli z kraje vytlačeni císařským vojskem pod velením Albrechta z Valdštejna. Po celou dobu plenila nepřátelská soldateska okolí Frýdku. Farář Scultetus o roce 1627 do bruzovské křestní matriky napsal: „*tento rok byl pro nás nešťastný, Mansfeldovci byli pány, obsadili panství, duchovní vyhnali, takže pokřtění nejsou zapísáni*“.²¹ Velikou úlevou pro samotného Sculteta bylo předání frýdecké fary novému faráři Šimonu Sabasovi někdy v letech 1628 – 1629.²²

Jan Scultetus si všímал nadále jednotlivých událostí a útrap, které s sebou přinášela třicetiletá válka. Dne 28. března 1647 vyloupili Švédí bruzovskou faru a ohrozili na životě samotného Sculteta, který poznamenal, že až do Květné neděle 1647 (11. dubna) navštívili farní kostel sv. Stanislava i faru ještě osmkrát nevitani vetřelci.²³ Ani uzavření Vestfálského míru však nepřineslo Slezsku tolik žádaný klid. Farář Jan Scultetus si pod vlivem vlastních negativních válečných zážitků i nadále všímал politického dění (např. boje o nástupnictví ve Švédsku, 1. severní války, tureckého nebezpečí aj.), které také zapisoval formou stručných poznámek pro další generace do křestní matriky. Mezi těmito událostmi se Scultetus častěji zmiňoval o církevních věcech, zvláště když s tím souvisel jeho prospěch.²⁴ Vizitátoři roku 1652 ohodnotili bruzovského faráře jako muže „*způsobného života*“.²⁵ Dokladem korektních sousedských kněžských vztahů je dochovaná kniha tištěných kázání brušperského rodáka a jezuitu Friedricha Bartoše, která vyšla v Krakově roku 1607 a byla určena hlavně pro kněze „*qui inter Haereticos degunt*“. Právě tuto knihu věnoval ze své knihovny Scultetus dne 24. února 1653 s „*bratrskou úctou*“ k narozeninám Matěji Františku Tlametiovi, faráři v sousední Dobré, jak napovídá vlastnoruční věnování vepsané na předsádku knihy.²⁶ O tři roky později, 17. března 1656, daroval

*Žermanice,
Sbírka Muzea Těšínska*

Scultetus pro kapli frýdeckého růžencového bratrstva stříbrnou konvičku, aby byla předělána na ciborium.²⁷ Dne 21. března 1661 založil zbožnou fundaci ve výši 60 rýnských zlatých pro dominikánský kostel Narození P. Marie v Těšíně, podle které se zde měly ročně celebrvat čtyři mše za nemocné.²⁸

Avšak vraťme se zpět k žermanickému případu. Připojení obce k bruzovskému beneficiu vyvolalo bouři nevole domaslavických predikantů, kteří vyžadovali i nadále po Žermanických odvádění tacma. Vzhledem k tomu, že tyto desátky byly skutečně odváděny do Domaslavic, přestal Scultetus poskytovat žermanickým farníkům duchovní službu. Do řešení neúprosné situace se vložilo město Frýdek jako

žermanická vrchnost a v prosinci 1627 došlo na frýdecké radnici k ústní i písemné dohodě mezi radními a farářem Scultetem. Město slíbilo podle nařízení opolského arcijáhna a Karla Zdeňka Žampacha z Potštejna, hejtmána frýdeckého panství, faráři zaplatit žermanický desátkový dluh za léta 1614 – 1626, který vystoupal do výše 269 florénů 9 grošů. Farář Scultetus z této částky obdržel 119 florénů, zbytek si ponechalo město jako náhradu za náklady při vyjednávání s domaslavickým luterským knězem. Město slíbilo, že bude v následujících letech dohlížet na řádné placení desátků ze své poddanské vsi. Stanovené dávky z Žermanic měly být odváděny s podmínkou, že je nechá Scultetus zapsat do biskupských úředních knih v Nise,

*Soběšovice,
Sbírka Muzea Těšínska*

*Pohled na kostel Navštívení
P. Marie v Soběšovicích,
dnes zatopeno Žermanickou
přehradou, 1954
Sbírka D. Pindura*

aby tacmo „nyní i na budoucí časy z rukau katolickým kněžím nevycházelo, a auřad nynější i budaucí skrze to žádné těžkosti nenašel, útrat a škod víceji nepodjímal“. Farář měl poté na radnici odevzdat písemné potvrzení z biskupské kanceláře.²⁹ Zatímco město faráři dlužnou částku zaplatilo, Scultetus zápis v Nise neobstaral a ani nedodal městu požadované potvrzení. Z tohoto důvodu vznikl mezi oběma zainteresovanými stranami spor a frýdecký purkmistr s městskou radou napsali dne 3. ledna 1629 dopis děkanu a biskupskému komisaři opolskému, ratibořskému a těšínskému Ondřeji Hořickému, aby sjednal nápravu a faráře napomenul. V dopise je mj. popsána situace před přiřazením Žermanic do Bruzovic: „...i buduce pak tíž poddaní žermanští k nějakému kostelu šobišovskému ha-
retickému v knížectví těšínském obrácení,

a tam oni choděc do kostela a tacmo tomuž praedikantovi oddávajíc. I majíce my tůž dědinu v moci a v poddanosti naší i chtíc, aby chvála Boží se rozhojňovala, s bedlivou poradů předešlé naší milostivé vrchnosti již v pánu Bohu odpočívající a za mnohých vzáctných lidí staráním za nákladem obecním našimi škodami na to vyloženými, tíž poddaní naši žermanští od toho kostela šobišovského a collatorův, kteří k tomu kostelu náležejí, což i J. M. knížat a pánův stavův slezských, aby při tom kostele zachováni byli, tíž páni collatoři jsau pohledávali. Nemohauc nic obdržeti, jsau tam odtud praedikantovi odňati a že by víry spasitedlné spolu s námi zaustávali, příčinů naší k víře svaté katolické jsau přivedeni. Roku 1612 od J. M. pana Jana staršího z Vrbna on čas pána našeho dědičného, tíž poddaní naši žermanští ku kostelu bruzovskému, aby jim dvojíctihodný kněz Jan Scultet všelijakými povinnostmi sakramentálními při kostele bruzovským pro dalekost cesty jim do města Frýdku do kostela chodění, odsluhoval, jsů obrácení ...“.³⁰

Žermaničtí farníci začali poté konečně oddávat dávky řádně do Bruzovic. Roku 1639 od nich farář Scultetus obdržel dohromady 5 grošů a 6 haléřů.³¹ Jelikož však stále neobstaral zápis desátků do úředních knih konzistoře v Nise a potvrzení pro město, obrátila se frýdecká městská rada dopisem z 23. srpna 1652 přímo na vratislavského biskupa Karla Ferdinanda Vasu.³² Při kanonické vizitaci bruzovské farnosti bylo dne 4. září 1652 ustanoveno, aby bruzovský farář pobíral desátky z Žermanic a aby zabránil jejich odvádění predikantům v Domaslavicích.³³ Celá kauza byla definitivně vyřešena až roku 1654, kdy byl z Domaslavic vypuzen luterský duchovní a nahradil jej katolický farář Adam

*Žermanice, rok 1949
Sbírka D. Pindura*

Maximilián Gilin.³⁴ Žermanice zůstaly již trvalou součástí bruzovské farnosti. Roku 1661 odváděli žermaničtí sedláci na bruzovskou faru celkem 7 měřic rži a stejný počet ovsa a zdejší komorníci po 2 groších ročně.³⁵ Vzpomínky na svou protestantskou minulost obyvatelé Žermanic sami brzy opustili. Svědčí o tom fakt, že nejstarší zbožné fundace farního kostela v Bruzovicích založili právě jedinci z jejich řad. Je paradoxem, že vůbec první fundace byla založena sedlákem Janem Kuntýrou z Žermanic dne 17. července 1660 ve výši 33 tolarů slezských 24 krejcarů. Jednalo se o téhož Jana Kuntýru, který byl pokřtěn roku 1614 jako první dítě z Žermanic v Bruzovicích. Částku z této fundace přijalo město Frýdek. Bruzovský farář a jeho nástupci měl z částky získávat ročně 24 grošů, školní mistr 12 grošů, farní kostel na velikonoční paškál 30 grošů a kostelníci 6 grošů. Měly z ní být slouženy dvě mše, první okolo svátku sv. Jana Křtitele za fundátora a druhá okolo svátku sv. Doroty za jeho manželku Dorotu. Při mši za Dorotu Kuntýrovou měl

bruzovský školní mistr dle znění fundace povinnost zpívat se školou a kostelníci zažítat svíce. Druhou fundaci založil 23. března 1672 žermanický fojt Jan.³⁶

Životní dráha faráře Jan Sculteta se uzavřela v neděli 17. srpna 1665 v Bruzovicích, kdy zemřel v úctyhodném věku 86 let, po 55 letech duchovní služby v této farnosti. Podle zápisu bruzovského školního mistra Tomáše Václavka v křestní matrice „*in Summa sumarum jest pořádně všech dítek, které neb(ožtík) kněz Jan okřtil od roku 1610 až do 1665 totiž v počtu náležitým 2532 se jich nachází pravdivě*“.³⁷ Scultetovy tělesné ostatky byly uloženy na čestné místo pod podlahu dřevěného farního kostela sv. Stanislava u bočního oltáře na evangelijní straně, kde mu nechal na svůj náklad zřídit důstojný epitaf jeho dlouholetý přítel frýdecký arcikněz Tlametius.³⁸ Letos tedy uplynulo 340 let od úmrtí tohoto duchovního, jednoho z hlavních představitelů rekatolizace Frýdecka.

POZNÁMKY

- 1 Michálek, Ladislav: Žermanice v pravěku. In: Archeologie Moravy a Slezska, 2003, s. 23 – 28. Bakala, Jaroslav: Osídlení Frýdecka a Jablunkovska v období vrcholného feudalismu. Frýdek – Místek 1982, s. 155.
- 2 Žermanice byly tehdy stejně jako Sedliště lénem. Němec, Emerich (ed.): Listinář Těšínska (dále jen LT). Codex diplomaticus Ducatus Tessinensis I. Český Těšín 1958, č. 207; Žáček, Rudolf: Pobeskydí od husitství do Bílé hory. Frýdek – Místek 1986, s. 14; Pindur, David: Těšínsko za vlády piastovského knížete Kazimíra II. (1477 – 1528). In: Práce a studie Muzea Beskyd – společenské vědy 14, 2004, s. 9 – 10. Někteří autoři kladli první zmínky o obci až do roku 1483. Srov. Prasek, Vincenc: Ukázky z historické topografie Těšínska. Kalendář slezský 1899, s. 46; Valošek, Isidor: Žermanice za feudalismu. Ostrava 1958, s. 7; Nytra, Albert: Obec Žermanice v historii a přítomnosti. Těšínsko, 1973, č. 3, s. 25.
- 3 Státní okresní archiv (dále jen SOKA) ve Frýdku – Místku, fond Archiv obce Žermanice, inv. č. 1. Text listiny vydal tiskem Prasek, Vincenc: Žermanice a Bludovice u Frýdku. In: Listinář Selského archivu II. 1907, č. 1, s. 28 – 29; Kalus, Karel: Z dějin města Frýdku. In: 60 let Frýdecké spojitelný. Příbor 1929, s. 89.
- 4 SOKA ve Frýdku – Místku, fond Farní úřad Frýdek (dále jen FúF), inv. č. 61, sign. VII, fol. 32.
- 5 Český opis nedochované listiny ze 17. března 1550 viz Zemský archiv v Opavě (dále jen ZAO), pobočka v Olomouci, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 2219, sign. Temp. 88, č. k. 481, fol. 23. Český text listiny srov. Brablec, Bohuslav: Žermanice a Frýdek. In: Listinář Selského archivu II, 1907, č. 1, s. 28 – 29. Německý překlad textu listiny viz SOKA ve Frýdku – Místku, fond Archiv města Frýdku, inv. č. 9 – Frýdecký kopiář Marie Terezie z 13. 3. 1747, č. 7. V kopiáři je listina chybně datována na 17. duben. Regest německého textu srov. LT č. 526. Zde je uvedena rovněž chybná datace (24. duben) a Fryštát místo Frýdku. Srov. Prasek, Vincenc: Ukázky, s. 46; Kalus, Karel: c. d., s. 90.
- 6 Valošek, Isidor: Žermanice, s. 26.
- 7 ZAO, fond Sbírka pozemkových knih – Velkostatek Frýdek, sign. G 700.
- 8 Název je zde uveden ve tvaru „*Schobischow*“. Viz Heyne, Johann: Dokumentirte Geschichte des Bisthums und Hochstiftes Breslau II. Breslau 1864, s. 120.
- 9 Markgraf, Heinrich: Die Rechnung über den Peterspfennig in Archidiakonat Oppeln 1447. Zeitschrift für Geschichte und Alterthum Schlesiens 27, 1893, s. 375; Londzin, Józef: Kościoły drewniane na Śląsku Cieszyńskim. Cieszyn 1932, s. 370.
- 10 Luterské kostely v Domaslavicích a Soběšovicích byly uzavřeny 25. března 1654 náboženskou komisí pod vedením fryštátského arcikněze Dr. Václava

- Otika z Dobřan. Viz Karzel, Othmar: Die Reformation in Oberschlesien. Würzburg 1979, s. 181; s. 189; Londzin, Józef: c. d., s. 370; Havlas, František: Děje- a životopisné památky farnosti Domaslovické. Opava 1887, s. 8; s. 12; nejnověji Beck, Petr: Historie obcí Soběšovice, Dolní Domaslavice, Horní Domaslavice, Lučina. Havířov 2004, s. 66.
- 11 Roku 1679 byl stále filiálním kostelem domaslavické farnosti, s patrociniem Navštívení P. Marie a pro havarijní stav hrozil zřícením. Viz Archiwum Archidiecezjalne we Wroclawiu (dále jen AAW), fond Administracja diecezji (dále jen AD), sign. II. b. 74a, pag. 81 – 82. Srov. Jungnitz, Joseph (ed): Visitationsberichte der Diözese Breslau. Archidiakonat Oppeln I. Breslau 1904, s. 236; Karzel, Othmar: c. d., s. 189 aj.
- 12 SOKA ve Frýdku – Místku, fond Farní úřad Bruzovice (dále jen FúB), inv. č. 32, sign. VII, pag. 9 – 10. Srov. Valošek, Isidor: Žermanice, s. 13.
- 13 SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúB, inv. č. 32, sign. VII, pag. 7. Srov. Valošek, Isidor: Bruzovice. Bruzovice 1970, s. 101, pozn. č. 55; Kalus, Karel: c. d., s. 91.
- 14 „*19 Junii Tobia Kontera de Zermanic uxori eius Anna baptizati e(st) filius Joannes. P(atrini): Nicolaj Pieczka, Paulus Matiesek, Anna Stoklaska. Hi Imo post revocatione a lutheranismo obtulerunt ad Bruzov.*“ ZAO, fond Sbírka matrik Severomoravského kraje (dále jen SMSK), inv. č. 2825, sign. Fr – III – 1, fol. 11. Opis tohoto zápisu viz SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúB, inv. č. 32, sign. VI, pag. 7. Srov. Valošek, Isidor: Bruzovice, s. 35.
- 15 AAW, fond AD, sign. II. b. 73, fol. 44. Srov. Jungnitz, Joseph (ed.): c. d., s. 24; Morr, Josef: Der ehemals österreichische Anteil der Diözese Breslau nach den Visitationsberichten des 16. und 17. Jahrhunderts II. Zeitschrift für Geschichte und Kulturgeschichte Schlesiens 14/15, 1919-1920, s. 103; Scherschneck, Leopold Johann: Nachrichten von Schriftstellern und Künstlern aus dem Teschner Fürstenthum. Teschen 1810, s. 147.
- 16 SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúB, inv. č. 32, sign. VII, pag. 7.
- 17 AAW, fond AD, sign. II. b. 73, fol. 44. Srov. Jungnitz, Joseph (ed.): c. d., s. 24; Morr, Josef: c. d., s. 103.
- 18 ZAO, fond SMSK, inv. 2825, sign. Fr – III – 1, fol. 5.
- 19 „*Hoc anno (1624) pestis in Fridek grababantur parochum n(on) habeat.*“ ZAO, fond SMSK, inv. č. 2825, sign. Fr – III – 1, fol. 28; SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúF, inv. č. 64, sign. VII, pag. 144 – 145. Srov. Findinský, Karel: Dějepis farního kostela u sv. Jana Křtitele ve Frýdku. Těšín 1876, s. 12; s. 35 – 36.
- 20 Hrubý, František (ed.): Moravské korespondence a akta z let 1620 – 1636 2. Brno 1937, s. 39; Škuta, Vladimír: Mansfeldští ve Frýdku. Pobeskydí, 1976, č. 1, s. 23; Žáček, Rudolf: Pobeskydí v letech 1618 – 1848. Frýdek – Místek 1992, s. 12 – 13.

- 21 SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúB, inv. č. 32, sign. VII, pag. 8. První křest po vypuzení Mansfeldova vojska byl do matriky zapsán až 26. září 1627. ZAO, fond SMSK, inv. č. 2825, sign. Fr – III – 1, fol. 61.
- 22 SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúF, inv. č. 64, sign. VII, pag. 148. Srov. Findinský, Karel: c. d., s. 36.
- 23 ZAO, fond SMSK, inv. č. 2825, sign. Fr – III – 1, fol. 96.
- 24 Většinu těchto poznámek vydal tiskem Pospíšil, Josef: Z památní knihy fary bruzovské. Věstník Matice Opavské 13, 1905, s. 5 – 7.
- 25 AAW, fond AD, sign. II. b. 73, fol. 44.
- 26 Starý tisk je uložen na Římskokatolickém farním úřadu ve Frýdku, sign. F 353. Název knihy je: In Evangelia Adventus, & quae sequuntur, Dominicarum commentationes.
- 27 SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúF, inv. č. 57, sign. Ve.
- 28 Moravský zemský archiv v Brně, fond B 2 Moravské gubernium – církevní oddělení, inv. č. 428, sign. F 2/29, č. k. 37, fol. 13 – 14.
- 29 Opis celého dokumentu z 11. prosince 1627 viz SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúB, inv. č. 32, sign. VII, pag. 8. Srov. Valošek, Isidor: Bruzovice, s. 35; Pospíšil, Josef: c. d., s. 6.
- 30 SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúB, inv. č. 32, sign. VII, pag. 9 – 10.
- 31 ZAO, fond SMSK, inv. č. 2825, sign. Fr – III – 1, fol. 74. Srov. SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúB, inv. č. 32, sign. VII, pag. 15.
- 32 Opis celého latinského dopisu ve farní kronice viz SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúB, inv. č. 32, sign. VII, pag. 27. Tento dokument byl konfirmován frýdeckou městskou radou 10. července 1724. Kalus, Karel: c. d., s. 91; Prasek, Vincenc: Ukázky, s. 46.
- 33 „Proventus de villa Ziermanicz villa est manibus haereticorum Domaslowicensium, mediante iure, per magistratum Fridencensem vindictos ecclesiaeque Bruzowicensi adiunctos in futurum percipiet, nec patietur devolvi ad ecclesiam Domaslowicensem ab haereticis occupatam, donec loci ordinario aliter visum fuerit“. AAW, fond AD, sign. II. b. 73, fol. 44. Opis viz SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúB, inv. č. 32, sign. VII, pag. 17. Srov. Jungnitz, Joseph (ed.): c. d., s. 24; Londzin, Józef: c. d., s. 31.
- 34 Havlas, František: c. d., s. 8.
- 35 SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúB, inv. č. 32, sign. VI, pag. 38.
- 36 AAW, fond AD, sign. II. b. 157, pag. 298; SOKA ve Frýdku – Místku, fond FúB, inv. č. 57, sign. I a, b, e; inv. č. 14, sign. IVb, pag. 1. Srov. Pindur, David: 330 let od začátku výstavby kamenného kostela v Bruzovicích. In: Sborník Státního okresního archivu ve Frýdku – Místku 5, 2004, s. 28.
- 37 ZAO, fond SMSK, inv. č. 2825, sign. Fr – III – 1, fol. 138. Srov. Scherschneck, Leopold Johann: c. d., s. 146 – 147.
- 38 ZAO, fond SMSK, inv. č. 2826, sign. Fr – III – 2, fol. 538. Tento náhrobek v podobě obrazu P. Marie Bolesné byl přenesen do nového kamenného kostela a umístěn opět na evangelijní straně. Srov. Pindur, David: 330 let, s. 27.

Skauting na Těšínsku v 1. polovině 20. století

Lumír Čermák

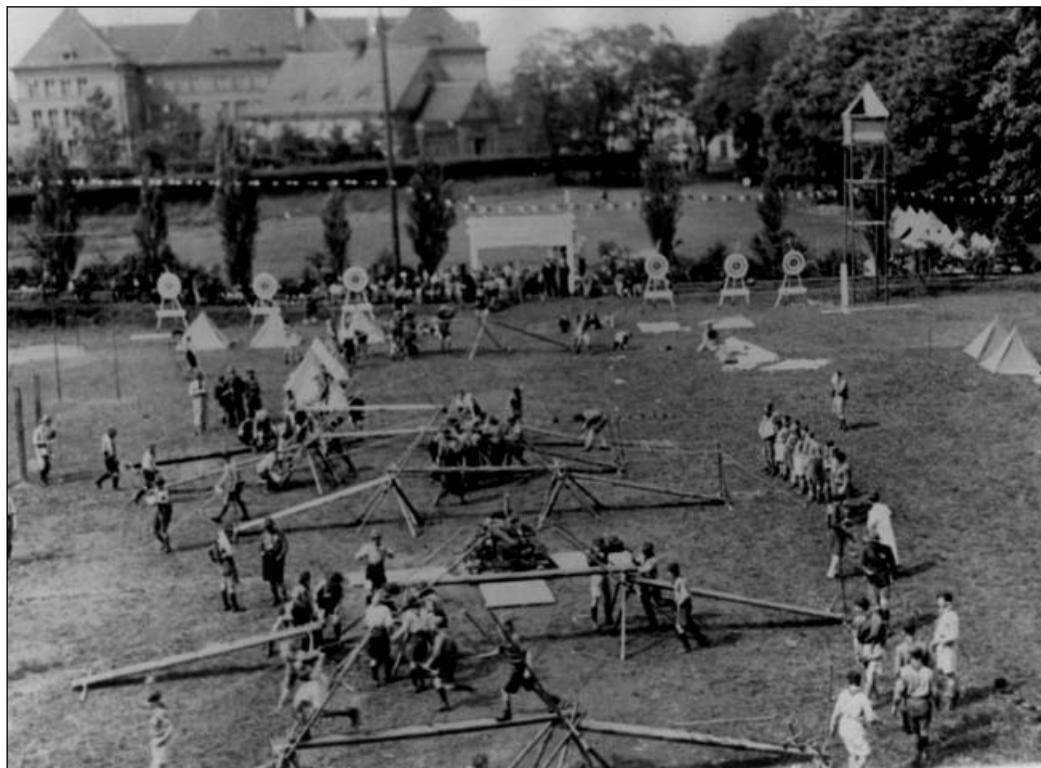
Začalo to v Orlové

Když Baden - Powell se počátkem XX. století pokusil reformovat anglické hnutí pro mládež „Boys Brigade“ a svou metodu popsal v knize „Scouting for Boys“ (1908), začala se o jeho výchovný systém velmi intenzivně zajímat nejen Evropa, ale i Amerika. V roce 1909 překládá Baden Powellův „Scouting for Boys“ Rus Běrezovski a jeho krajan Oleg Pantjuchov zakládá první skupinu, v Německu štábní lékař Dr. A. Lion popisuje Baden Powellovu metodu v „Das Pfadfinderbuch“, v roce 1910 Viliam D. Boyle vydává ve Spojených státech: „Boy scout of America“ a Polák A. Małkowski ve Lwówě:

„Scouting jako system wychowania młodzieży“. V roce 1911 upozorňuje na Lionovu práci ve svém věstníku rakousko – uherské ministerstvo kultu a vyučování, což vyvolává zájem i v Čechách (Americká kolonie skautů v Rožmitále, Psohlavci, Děti Živěny). V témže roce 1911 se vypraví do Anglie a studuje tam Baden – Powellovo hnutí Antonín Benjamin Svojsík (1876-1938), profesor žižkovské reálky a náčelník sokolské župy. Překládá do češtiny „Scouting for Boys“, činí první pokusy s tábořením a snaží se o uplatnění metody v Sokole. Výsledkem jeho snažení je vznik samostatné svéprávné skautské organizace v Čechách: „Junák - český skaut“.

Oldřich Štěrba
při zapalování táborového
ohně při Zemském skautském
sjezdu v Českém Těšíně
v r. 1936
Archiv E. Konvičky

*Zemský sjezd skautů
v Českém Těšíně, 1936
Archiv E. Konvičky*

V té době je skauting již rozšířen také v Belgii, Holandsku, Itálii, ba i v Chile a až v tehdejším Siamu, v Číně i jinde.

Obyvatelstvo na Těšínsku i na Ostravsku nový výchovný systém až do první světové války téměř neznalo. Průkopníkem byl profesor Polského reálného gymnázia v Orlové, **Roman Pollak** (později přední polský literární historik, 1886-1972), který se pokusil při této škole v roce 1912 úspěšně o ustavení prvního chlapeckého skautského oddílu. Povzbuzena jeho příkladem založila v roce 1916 **Jadwiga Kwiatkowska**, skautka z Krakova, po dohodě s ředitelem Polského reálného gymnázia v Orlové, na ústavu i dívčí skautský oddíl nazvaný jménem Emilie Plater (1806-1831, účastnice listopadového povstání), na památku symbolu hrdinství polských žen válečnic o nezávislost. O českém skautingu, reprezentovaném tehdy hlavně spolkem Junák - český skaut, se v regionu poprvé mluví v roce 1916 na ostravské tamní realce. Menší skautskou družinu se tam pokoušel ustavit syn vysokého úředníka Vítkovických železáren, bývalý pražský skaut **Antonín Heythum**. Jeho snaha vyvrcholila v roce 1919, kdy po své přednášce „O skautingu“ založil I. ostravský chlapecký oddíl *Junáků, československých skautů* a prosadil, aby za 14 dnů nato, 27. dubna 1919, vystoupil s veřejnou přednáškou v ostravském kinu sám zakladatel Junáka **prof. A. B. Svojsík**. Týž den založil v Orlové první český chlapecký i dívčí skautský oddíl na Těšínsku lékárník **Vojtěch Pták**.

Proč české zpoždění?

Domněnka, že opožděné rozšíření českého skautingu na Ostravsku a na Těšínsku zavinil poválečný hraniční spor československo - polský o Těšínské Slezsko, není přesvědčivá. Ostravy se přece hraniční spor bezprostředně nedotýkal, patřila hned po válce k nově se rodícímu Československu, ale i tam vznikl skautský oddíl až v roce 1919! Domníváme se, že příčiny jsou v nízké vzdělanosti českého

*A. B. Svojsík na Skautském
sjezdu v Českém Těšíně
Archiv E. Konvičky*

*Skautský sjezd
v Českém Těšíně v roce 1936,
první zleva O. Štěrba,
druhý Ota Gavenda
Archiv E. Konvičky*

*Mosazný kloboukový odznak
Čs. Obce Junáků volnosti,
nosil se též na civilních
šatech.*

obyvatelstva v celém regionu v důsledku nedostupnosti vyšších českých škol a též tehdejších sociálních poměrů. Ke změnám začalo docházet až po nález uhlí a následující industrializaci. Až koncem 19. století se otevřela první střední česká škola (nejbližší v Opavě r. 1883, v Ostravě 1897 a na Těšínsku až v roce 1909 v Orlové). Z Čech přicházející odborníci se snažili posilovat zaostávající české národní uvědomění zejména v Sokole (první sokolská jednota na Těšínsku byla ustavena v Orlové roku 1895). Na rozdíl od polského, český Sokol považoval skauting za cizí, ba mnohdy nepřátelský Tyršově doktríně, proto ho nepřevzal a nepodporoval, což je asi další důvod pozdního poznání skautské výchovy mládeže u českého obyvatelstva na Těšínsku.

Další osudy polského skautingu

Slibně se vyvíjející rozvoj polského skautingu - v roce 1918 byly založeny oddíly již také v Lazích, Karvině a dokonce i v Mor. Ostravě - na čas zastavil hraniční „spor“ mezi rodící se Československou a Polskou republikou.

Obrat nastal až koncem roku 1924, kdy došlo k ustavující schůzi *Harcerstwa polskiego v Czechosłowacji* (HPC). V čele stál **Dr. Jan Buzek** z Doubravy, místopředsdou byl ředitel Polského gymnázia v Orlové, **Piotr Feliks**. Oba vytrvali ve svých funkcích až do roku 1938. Pokusy českého Svazu Junáků skautů a skautek o sloučení (při zachování národnostní a kulturní autonomie) se nikdy nezdařily. Působilo zde nadále silné nacionální povědomí i vazby se Związkiem harcerstwa polskiego (ZHP)

*Podávání hlášení starostovi
těšínských skautů
Pravoslavu Macharovi,
řediteli Zemské odborné
školy pro ženská vzdělávání
v Českém Těšíně.
Archiv E. Konvičky*

*A. B. Svojsík s generálem Klecandou a plukovníkem Skopalem, velitelem městské posádky na Skautském sjezdu v Českém Těšíně
Archiv E. Konvičky*

v Horním Slezsku. Chorągiew śląska pořádala kurzy i pro polské skauty z ČSR. Sportovní, skautské a podobné organizace byly tradičně již od 19. století rozkládány na národním principu a mezi jejich úkoly (byť ne veřejně deklarovány) patřily i různé formy branné podpory národních aktivit zejména v národnostně smíšených či jiných konfliktních regionech. Zajímavý je v této souvislosti rozkaz náčelnice ZHP č.14 z 21. 9. 1938 (!) o pohotovosti skautek a zřízení tzv. placówek Pogotowia (Předních stráží). I na území ČSR vzniklo 34 těchto placówek. Jejich členky byly školeny ve středisku HPC na Buczu u Skoczowa. Materiál, kterým tam byly vybaveny, přenášely tajně přes hranice. Po prvním říjnu 1938 tyto přední stráže působily při zápisech do polských škol (výuka v českých školách byla zastavena). O tehdejší silně nacionálním duchu svědčí i účast všech Předních stráží 3. 10. 1938 na pohřbu skautského vůdce Witolda Regena, který padl v bojích o Těšínsko.

V říjnu 1938 mělo HPC v Bohumíně, Těšíně, Fryštátě, Jablunkově, Karvině, Orlové a Třinci celkem 64 oddílů a 1 641 členů. Všechny se staly součástí slezské korouhve Związku Harcerstwa Polskiego, čímž HPC zaniklo. V období nacistické okupace Těšínska se členové HPC aktivně zapojili v polských odbojových organizacích, jak o tom svědčí mnoho obětí nacistické zvěře z řad polských skautů na Těšínsku - **Anna Chromiková, MUDr. Wiechuła, Emil Jędrzejczyk, Józef Adamecki** a další.

Po osvobození Těšínska v květnu 1945 se v Karvině sešli polští skautští činovníci a dohodli se o obnovení předválečné organizace, napjaté česko-polské vztahy neumožnily až do podpisu československo-polské smlouvy

roce 1947 obnovení jejich činnosti. Teprve v roce 1947 vznikla skautská střediska (hufce) v Bohumíně, Karvině, Horní Suché, Těšíně, Třinci a Jablunkově jako sekce Svazu polské mládeže (Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej - SMP).

Rozvoj českého skautingu Svaz Junáků skautů a skautek RČS (SJSaS RČS dále jen Svaz)

Skautské hnutí v Čechách bylo po válce stále ještě roztrženo do různých organizací, takže nelze s jistotou posoudit podněty pro vznik chlapecké skupiny Old boys, založené na podzim 1919 v Lazích tehdy studentem Reálného gymnázia v Orlové, **Františkem Gvuzdem**, který se považoval za „kapitána“ skupiny. Mohlo jít o vlivy četby knih E. T. Setona, či jiné romantické pohnutky; jisté ovšem je, že již v březnu 1920 se tato skupina

POPISEK???

*Nástup skautů před
českotěšínskou radnicí
Archiv E. Konvičky*

A. B. Svojsík,
zakladatel Svazu před
Českým gymnáziem
v Českém Těšíně
Podle „Slezští skauti svým
přátelům“

Ostravsko - těšínské s okresy Slezskoostravským, Frýdeckým, Lazeckým a Orlovským.

V roce 1925 se začala připravovat velkorysá akce: „Průmyslová, živnostenská, kulturní a hospodářská výstava Těšínska a Ostravska“ v Orlové a účast byla nabídnuta i SJS RČS. Ta byla náčelnictvem v Praze přijata a orlovský okresní zpravodaj br. Vojtěch Pták zmocněn k dalšímu jednání.

Během celé výstavy byla otevřena i skautská expozice, velmi chválená v denním tisku. Dne 27. června 1926 se na této výstavě konal „Skautský den“ za účasti 481 skautek a skautů nejen z Těšínska, ale i Ostravy, Brna, Prostějova a Slovenska. Byl zahájen průvodem v čele s místonáčelníkem Svazu, bratrem Jaroslavem Novákem z Prahy, pokračoval závodem mezi jednotlivými skautskými župami a končil večerní slavnostní akademií. Z té byl odeslán pozdravný telegram prezidentu republiky, protektorovi Svazu, T. G. Masarykovi ve znění: *Pane presidente! Na pohraniční půdě připomínáme si dnes čestné slovo, jímž jsme se zavázali sloužiti státu a národu. Při snahách těchto vzhlížíme k Vám, pane prezidente, jako ke skvělému vzoru obětavé práce. Přijměte slib, že vždy plniti budeme svou skautskou povinnost. Buďte nám pane presidente dlouho zdráv!*

Současně bylo usneseno název skautské župy ostravsko-těšínské přejmenovat na počest buditel slezského regionu na Těšínskou pohraniční župu Petra Bezruče a slezskému bardovi rovněž odeslán pozdravný telegram.

Záhy byli skauti žádáni jako doprovod při různých význačných událostech. Již v roce 1920 se podíleli skauti z Orlové na vedení kolonie dětí Masarykovy ligy v Rožnově pod Radhoštěm. Vedle své hlavní náplně, spojené s pobytem v přírodě, se ujali skauti na Těšínsku pořádání divadelních představení. V roce 1924

Odznak účastníka
Zemského skautského
sjezdu k 25. výročí
Československého
skautingu v Českém Těšíně

přihlásila do nově ustaveného Svazu junáků skautů RČS, pokračovatele Svojsíkova Junáka-českého skauta. Stalo se tak na přednášce zpravodaje Náčelnictva Svazu, br. Podobského z Prahy „O skautingu“, kterou uspořádali skauti z Orlové.

Do tří let byly ustaveny oddíly také v Záblatí u Bohumína, Dolní Suché, Karviné, Jablunkově, Petřvaldu, Doubravě, Porubě u Orlové, ve Fryštátě, Frýdku, v Českém Těšíně a to převážně vždy současně samostatné chlapecké i dívčí oddíly. Hned v roce 1922 byl do čela (jako zpravodaj pro Těšínsko) postaven báňský inženýr Papuga (pravděpodobně k podpoře nového hnutí před veřejností). V roce 1923 si vynutil narůstající počet členů i vznik samostatné župy

Na tábořišti u těšínských
skautů, zleva O. Štěrba,
třetí A. B. Svojsík

*Tábor Bikini,
Komorní Lhotka, 1946
Archiv E. Konvičky*

hrál kroužek z Bohumína hru „Ondráš, pán Lysé hory“; skauti v Dolní Suché v roce 1925 hru „Bláha Švik, nešťastný švec“; v roce 1926 zavedli pravidelná loutková představení skauti v Orlové.

Od roku 1930 soutěžili skauti ve slezském pohraničí o putovní pohár Petra Bezruče, k 69. narozeninám básníka uspořádali štafetu od skautského domova v Třinci místy z jeho Slezských písní; celkem 436 vlčat, světlušek, skautů, skautek a roverů (věková hranice 16 – 20 let) neslo zdravici do jeho bydliště v Brance u Opavy. V roce 1937 štafetu zopakovali k 70. básnickovým narozeninám.

Mohutnou skautskou akcí se staly oslavy 25 let založení československého skautingu ve dnech 30. května až 1. června 1936 v Českém

Těšíně. V čele oslav byl sám zakladatel hnutí, náčelník A. B. Svojsík. Oslav se zúčastnila řada čestných hostů, mezi nimi byl i generál Klecanda. Podstatnou částí oslav byly závody: VI. ročník tzv. župní závodní vycházky. Uskutečnila se i za nepříznivého počasí v prostoru Místek - Český Těšín - Třinec. Závodilo tehdy 12 šestičlenných hlídek z okresů Opava, Mor. Ostrava, Bohumín, Orlová-Lazy, Třinec a Český Těšín. Oslavy se neobešly bez průvodu účastníků městem, bez táboráku. Zde poprvé zazněl i pochod slezských skautů „Když se naše řady hnou...“ složený vojenským kapelníkem štkpt J. Peštou na slova spisovatele Emila Dvořáka.

V roce 1935 byly na území Těšínska oddíly Svazu ve 22 obcích (Bohumín, Skřečoň, Hrušov, Rychvald, Orlová, Darkov, Karviná, Petřvald,

*Těšínské skauti na Kysuci (?)
Archiv E. Konvičky*

*Svazové skautky
na nedělní vycházce
v Záblatí u Bohumína, 1923.
Archiv L. Čermáka*

Lazy, Sl. Ostrava, Prostř. Suchá, Bludovice, Český Těšín, Lískovec, Frýdek, Hnojník, Ropice, Kanská, Třinec, Smilovice, Návsí, Vendryně). V roce 1937 bylo podle zprávy na zemské schůzi na Těšínsku celkem 660 skautů a skautek.

V době ohrožení ČSR byli starší skauti pověřováni funkcí spojek v civilní protiletecké ochraně a v příhraničních obcích někteří roveři byli zařazeni do strážních a hlídkových služeb při ostraze státní hranice a nevyhnuli se ani přímým střetům s polskými bojovníky.

Dne 30. září 1938 obdržela čs. vláda polské ultimatum a 1. října Těšínsko Polsku odstoupila. Tehdejší polská správa zrušila veškeré české školy, z Těšínska byli nuceni odejít všichni učitelé, odcházeli i další státní zaměstnanci, příslušníci ozbrojených sil; spousta českých rodin byla polskou správou s okamžitou platností vyhoštěna. To znamenalo prakticky i ukončení veškeré činnosti českých skautských oddílů. Činovníci odešli převážně do okleštěné Československé republiky a začali tam pracovat v Junáku (po sloučení skautských organizací v roce 1939 nový název skautského hnutí). Mnozí z nich během německé okupace věrni svému skautskému slibu (milovati vlast svou, republiku Československou) se zapojili do odboje a jemu obětovali i vlastní životy. Na historiky čeká stále sestavení listiny skautských účastníků odboje, vyznamenaných či padlých. Uvádím proto jen několik jmen:

Leoš Grill z Bohumína byl popraven za ilegálně šířené pohlednice.

Odon Kivalský z Třince, byl zatčen jako parašutista vysazený u Krakova, vězněn v Brně, odsouzen k trestu smrti. (Vyznamenání neznámé.)

Oldřich Štěrba učitel v Bystřici nad Olší, později školní inspektor v Českém Těšíně.

V Bystřici n. O. založil a vedl skautský oddíl, působil také jako okresní zpravodaj Svazu. V únoru 1942 zatčen Gestapem a 16. 6. 1942 v Brně zastřelen. Po válce vyznamenán Československým válečným křížem 1939 a zlatým Junáckým křížem za vlast.

Jaroslav Olšar z Orlové působil od roku 1941 na Vysočině a jako velitel 3. odd. partyzánské brigády Jana Husa byl vyznamenán Čs. válečným křížem 1939 a stříbrným Junáckým křížem Za vlast.

Po válečném pústu v roce 1945 propuklo všeobecně obrovské nadšení a zájem o veřejnou práci. Téměř všude se zakládaly skautské oddíly a příliv nových členů převyšoval v součtu vysoce předválečný stav členstva. Došlo ke sporům o začlenění skautské mládeže v nově vytvořeném Svazu československé mládeže až po zákaz činnosti Junáka. Vystihnout tehdejší situaci si vyžaduje podrobnější zpracování přesahující rozsah tohoto článku.

Skauting politický

Svazový skauting si kladl za cíl výchovu k demokratickému občanství v malých dětských skupinách s použitím atraktivního pobytu v přírodě. Byl proto přístupný všem dětem bez rozdílu barvy pleti, národnosti, vyznání či přesvědčení. Zakladatel tohoto největšího skautského hnutí v ČSR A. B. Svojsík byl hrdý na to, že ani v samotném Náčelnictvu se neprobírala politická situace, ba ani jeho členové neznali vzájemně příslušnost k politickým stranám.

Zatím co v Sokole se přistoupilo u mládeže k tábornictví až koncem třicátých let, politické strany záhy pochopily možnost ovlivnění mládeže využíváním skautského výchovného systému a začaly zakládat své samostatné skautské organizace.

Čsl. strana národně - socialistická v roce 1923 iniciovala vznik *Československé Obce skautů (později Junáků) volnosti*. Politika této strany našla na Těšínsku živnou půdu a velmi záhy se tam policejně registrují jako samostatné spolky Kmeny skautů volnosti, sdružené do XXI. Župy těšínské: v r. 1925 Dolní Suchá, Prostřední Suchá, v r. 1926 Bohumín, Doubrava, Záblatí, v r. 1927 Karviná, Český Těšín, Fryštát. V několika případech však ani nedošlo k ustavující schůzi, někdy po krátké činnosti kmen zanikl. Mezi důvody se uvádí nezáměr členů, ba dokonce přestup k svazovým skautům (Záblatí). Jedině delší dobu trvání si uchovaly kmeny bohumínský s přerušovanou činností a doubravský. O nacionálním charakteru svědčí i zdůvodnění ukončení členství E. Kremiece v Doubravě (rodiče jsou Poláci a náš kmen je český). V roce 1939 se čs. Obec Junáků volnosti sloučila se

Svazem do jednotného Junáka a po válce svou činnost neobnovila.

Přestože sociální poměry na Těšínsku byly živnou půdou pro levicová hnutí a proletářské strany získávaly dosti voličů a tyto strany se snažily v rámci republiky o ustavení svých skautských organizací, podařilo se dohledat jen v Lazích skupinu Komsomolu (1925) bez větších podrobností. Stejně tak Sociálně demokratický oddíl v Českém Těšíně poměrně v krátké době přešel ke Svazu.

Skauting náboženský

Také církve se snažily podchytit svou mládež v skautských oddílech. Není bez zajímavosti, že na Těšínsku byl učiněn překvapivě pouze jediný pokus a to mezi židovskou mládeží se zaměřením na abstinentní, tělesnou a morální výchovu k židovskému sebevědomí. Stalo se tak v Orlové, kde byl založen v březnu 1936 oddíl sdružení *Brit hanoar haivi al šem Josef Trumpelder*. Spolek zjevně zanikl při změně státní příslušnost Těšínska; po válce nebyl obnoven, osud zakládajících členů nebyl dohledán.

Skauting německý

Již koncem 19. století se německé obyvatelstvo ve Slezsku hlásilo k turistice, nejdříve členstvím v horském spolku *Mährisch-schlesischer Sudetengebirgsverein* se sídlem ve Frývaldově, od roku 1893 v ostravském *Beskidenverein*. Mládež se sdružovala v celoněmecké organizaci *Wandervögel*.

Její odnož *Bund sudetendeutscher Wandervögel* je známa v Bohumíně (1919-1925) i Karvině (1922-1929). Cílem této organizace byla výchova k vlastní zodpovědnosti, právu na sebevzdělání, návratu k opravdovosti a přirozenosti v životních formách; program cestování, lidové písně a tance. Později *Wandervögel* byli známi jako proletářské mládežnické hnutí při politických stranách. Ke skautingu se nikdy nehlásili.

Pochod na sborové hry do Tošanovic, 9. 5. 1937, Archiv E. Konvičky

Alespoň symbolicky, užíváním lilie ve svém znaku, se ke skautingu hlásil *Deutscher Pfadfinderbund in Schlesien*. V roce 1925 se hlásil k registraci se sídlem v Bohumíně, ústředí však v roce 1926 přesídlilo do Frývaldova, ale v Novém Bohumíně existuje pod vedením Viktora Fabera ještě v roce 1927. Obdobné stanoviny předložil k registraci v roce 1926 také *Verein deutscher Bergpfadfinder* v Novém Bohumíně. I tento spolek používal ve svém znaku lilii. Jeho činnost lze sledovat i v dalších letech s kolísajícím počtem členů: 14 - r. 1932, 24 - r. 1933, 45 - r. 1937, 36 - r. 1938). V roce 1933 vznikl v Novém Bohumíně skautský německý oddíl s náboženským zaměřením, jako organizační jednotka spolku *Pfadfinderkorp St. Georg in der ČSR*, který se stal někdy v roce 1935 autonomní částí Svojsíkova Svazu. Činnost oddíl ukončil v roce 1938, zatím co stejný ostravský oddíl násilně až 1940. Je evidentní, že po válce organizace *Wandervögelů* ani *Pfadfinderů* nebyla obnovena.

LITERATURA

- 1 Čermák, Lumír: Svaz Junáků Skautů a Skautek Republiky Československé ve Slezsku a širším Ostravsku. Ostrava 2002.
- 2 Wielka encyklopedia powszechna. Warszawa 1965.
- 3 Tlalka, Alois: Školství v Orlové a okolí; In: XXV. Výroční zpráva městské spojitelnosti v Orlové. Orlová 1931.
- 4 Holub, Bořivoj – Slezák, Vilém: Skauting v Havířově.
- 5 Grobelný, Andělín: Vývoj školství; in: Dějiny Ostravy. Sfinga, Ostrava 1993.
- 6 Tengler, Ervín: Těšínsko v historii a pověstech. Slezská Ostrava 1935.
- 7 Šlachta, Fridolín: Dějiny hornického města Karviné.
- 8 Obrana Slezska; ročníky VIII. až XV.
- 9 Z dziejów harcerstwa śląskiego. Śląsk Katowice 1985.
- 10 Co zrobiły i co robią harcerki na Zaolziu?; in: Polska Zachodnia XIII, 13. 11. 1938, s. 313.
- 11 Čermák, Lumír: A ještě harcerze; in: Skauting, červen-červenec 1995, str. 13.
- 12 Małysz, Lech: Z dziejów HPC; in: Szkanderová, B.: Činnost oddielu „Beskydy” HPC a jej význam vo výchovno-vzdělávacej práci skautov. Diplomová práce fakulty těl. výchovy a sportu UK Bratislava.
- 13 Kret, Józef: Harcerze wierni do ostatka. Śląsk, Katowice 1983.
- 14 Hojdysz, Pavel: Historie skautingu na Těšínsku. Diplomová práce Ostravská univerzita, fakulta pedagogická, 1992.
- 15 Plaček, Vilém a kol.: Orlová 1223-1973; MěstNV Orlová 1973.
- 16 Štěrbá, Oldřich – Štěrbá, Jaroslav: Oldřich Štěrbá (1902-1942) in: Těšínsko XLV (2002) čís. 2, s
- 17 Jedlička, Lumír: Cesta ostravského skautingu 1919 – 1991, Český Junák ostravská rada. Ostrava 1991.
- 18 Švejda, Bohumír: S odznakem skautské lilie; rukopis, Svinov 1992.
- 19 Drkal, Stanislav: Policejní ředitelství v Mor. Ostravě II. Spolkové oddělení 1862 – 1938; katalog SA Opava 1956.
- 20 Večerek, B.; Pater, B.; Fibinger, J: Slezští skauti Svazu junáků skautů a skautek RČS svým přátelům. Ostrava 1938.
- 21 Soupis UR- LM 56 vedení podniku, archiv OKD.

Hodláme-li připomenout význačnou událost či úkaz ze středověkých dějin upozorněním na jeho zaokrouhlené jubileum, dostáváme se kolikrát k nepříliš průhlednému a jednoznačnému výchozímu letopočtu. Markantní to bývá u oslavných připomínek výročí měst, jejichž počátky můžeme sledovat ve středověku. Jen ojedinělé se u takových městských obcí dochovaly zakládací listiny s přesným datem. Obvykle se vychází při vytýčení jubilejního připomenutí z roku prvního písemného záznamu o onom městě, byť s vědomím o jeho poněkud dřívější existenci. Obdobné platí i pro jubilejní akce těch vesnických obcí, jejichž geneze proběhla ve středověku. Takovou početní nepřesnost oněch jubileí však nemusíme hodnotit jako chybný přístup. Účel takto stanoveného jubilea totiž spočívá v prohloubení dobrého vztahu k domovu a zájmu o jeho dějiny. V řadě případů první pramenné zmínky o městech se časově příliš neodlišují od skutečného času jejich zrodu.

Na první pohled by se mohla připomínka zaokrouhleného výročí týkajícího se vzniku jedné středověké písemnosti jevit jako orientace na nepříliš významný úkaz. Pro středověké dějiny Těšínska má však písemnost označená jako ujazdský rejstřík desátek vratislavského biskupství neobyčejnou informační hodnotu. Vždyť tento soupis je pro četné obce regionu jejich prvním historickým záznamem. Autor těchto řádků před více než 15 roky zveřejnil o tomto dokumentu ve vlastivědném zpravodaji Těšínsko článek s důrazem na podstatný význam pramene pro dějiny středověkého osídlování Těšínského Slezska.¹

Latinský text pramene je obvykle citován jako *Registrum Wyasdense*. Pro čtenáře Těšínska je vhodné zastavit se s menším vysvětlením tohoto pravopisu. Vychází se tak totiž z pravidla, podle něhož se při přepisu středověkých vlastních jmen respektuje důsledně paleografická podoba. Postupně však při zpracovávání údajů ze středověkých písemností dospívám k pojetí, podle něhož není třeba a ani příliš vhodné lpět na takovém pravidlu pedantsky. Přílišně puntičkářský postup se často nehodí ve vztahu mezi literami v, w, u. Středověcí písaři mnohdy nerozlišovali mezi těmito písmeny. Pokládám za vhodný např. přepis „Moravia“, i když v písemnosti vyhlíží záznam jako „Morauia“. Někteří striktní editoři středověkých písemných textů by se mnou pravděpodobně nesouhlasili. V případě latinského názvu ujazdského rejstříku ono

používané „Wyasdense“ znamená bezpochyby „Uyasdense“, resp. „Ujasdense“, protože ypsilon v tomto slově reprezentuje hlásku j. Poněkud nezáživný pravopisný výklad se zde předkládá, protože se v literatuře setkáváme s přepisem jak *Registrum Wyasdense*, tak *Registrum Uyasdense*.

Ujazdský rejstřík byl sestaven jako jedna ze složek souboru pěti rejstříků, v nichž se evidovaly desátkové povinnosti vůči vratislavskému biskupství. Pro historiky připravili jejich edici němečtí medievisté Hermann Markgraf a J. Wilhelm (později po vstupu do řádu minoritů užíval tento autor jméno Lambert) Schulte a vydali ji v roce 1889, doplněnou ještě dvěma středověkými písemnostmi, týkajícími se ekonomických zřetelů vratislavského katedrálního kostela.² Edice byla nazvána nepříliš přesně „Nadační kniha vratislavského biskupství“ (*Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis*). Jednotlivé rejstříky desátkových plateb byly pojmenovány podle míst příslušných výběrčích center, která byla totožná s hlavními biskupskými hospodářskými dvory, spravovanými biskupskými prokurátory. Nás zajímá především rejstřík zařazený pod písmeno C a nazývaný ujazdským podle města Ujazdu (něm. jméno: Ujest, resp. Bischofstal). Proces městské lokace této osady byl zahájen v roce 1223 za vratislavského biskupa Vavřince (1207 - 1232). Ustavení městské obce bylo dovršeno v polovině 13. stol. Město se stalo centrem hospodářské správy vratislavského biskupství na území historického Horního Slezska. Město Ujazd však nedosáhlo během svého vývoje kromě hospodářskoadministrativní role v državách biskupství výrazného ekonomického a populačního významu a vzrůstu.³

Část ujazdského rejstříku tvoří oddíl nadepsaný „Tyto jsou osady v zemi těšínského vévody, které shodně platí po 4 škotech z lánu“ (*Iste sunt ville in terra ducis Teschinensis similiter solventes per IV scotos de manso*).⁴ V této těšínské části rejstříku je zaznamenáno 75 osad. Jen u 19 z nich jsou zapsány i počty poplatných lánů, jiná místní jména jsou uvedena bez takového sdělení. Rozdíl je způsoben patrně - jak se soudí v předchozí regionální literatuře - nedávným vznikem skoro všech těch vsí, které byla zapsána do rejstříku bez kvantitativního údaje o lánech. Tedy v některých z těchto vsí nebyla možná rozdělena ještě veškerá půda, v jiných zase lze předpokládat ještě nedokončené zakoupení všech programovaných

usedlostí. Šlo tedy o místa, v nichž kolonizační proces probíhal přibližně v čase sestavení rejstříku. Právě z toho vyplývá dějepisecský zájem o dobu, během níž byl zpracován tento rejstřík. Můžeme totiž oprávněně předpokládat, že jde buď o přibližný čas vzniku těch sídlíšť, která byla kolonizována na tzv. zelené louce, nebo o dobu, kdy starší osady byly lokací převedeny do emfyteutického systému, tj. do lánové struktury držby poddanských pozemků.

Záznamy 56 vsi bez informace o počtu lánů převážně obsahují pouze příslušné místní jméno. Z názvů obcí sice můžeme hypoteticky usuzovat o jedné ze zmíněných alternativ, a to buď o zcela novém založení, nebo, o převodu starší osady na emfyteutické právo. V některých případech mohlo i kolonizační místní jméno, tj. takové, jehož původ vycházel z jména lokátora nebo vrchnosti nebo z cizího, obvykle německého, jazykového základu, znamenat přejmenování starší osady. O něco více nás přibližují k poznání správné alternativy doplňky, bohužel dochované pouze zřídka. Zápis „Rovněž v Rudgerově vsi je nejdříve mycen les“ (*Item in Rudgeri villa primo silva inciditur*).⁵ Naprosto nepochybně šlo v tomto případě ves (dnes Rudnica na území Polské republiky) zakládanou v neosídleném prostoru. Zato se dovídáme ze zápisu u osady nazývané Polské Chotovice (název obce zanikl), že se tam platí desátek podle polského zvyku (*more Polonico*). To naznačuje jistou již předchozí existenci vesnice osazené slovanským (polským) lidem, zato jako rejstříkem zaznamenaná osada s jménem Německé Chotovice byla patrně taková, do jaké se přistěhovali němečtí kolonisté. Církevní desátky ve vratislavské diecézi se platili buď podle polských zvyklostí zprvu naturáliemi, nebo od kolonistů peněžními dárkami. Při rozsáhlém kolonizačním programu si pravděpodobně těšínský kníže Měško, panující tam zhruba v letech 1291 - 1315 (krajní mezníky jsou přibližné, protože není známo přesné datum počátku těšínského vévodství a datum Měškova úmrtí) vynutil nízkou míru poplatnosti, tj. 4 škoty z lánu (1 škot se rovnal 30 tzv. malým feníkům, resp. jedné šestině hřivny; představu o reálné hodnotě dávky by nám mohl poskytnout prakticky zde neproveditelný rozbor cen, a to víceméně jen přibližnou).⁶

Obrátíme-li pozornost na konkrétní dobu, kdy byl zpracován ujazdský rejstřík, zjistíme, že otázka nevyvolávala jednotnou odpověď. Nezávisle na tom, že se nedochoval prvopis rejstříku, nýbrž znalosti o něm byly závislé na jeho pozdější kopii z 15. stol., badatelské výroky se neodchylovaly od času celkem blízkého roku 1300. Nemůžeme ovšem vycházet z rozboru

písmo jako ukazatele pro časové zařazení. Nemůžeme se v současnosti dokonce opírat na základě samostatného výzkumu ani o písmo pozdějšího opisu, protože se tato kopie stala jednou z četných ztrát, které přinesla kultura lidstva 2. světová válka.⁷ Výroky o původním čase rejstříku mohou vycházet buď z časových údajů sdělovaných v dochovaném textu, nebo z kritického rozboru obsahu a kontextu.

Přímou časovou informací ke vzniku písemnosti v jejím textu máme nikoliv o Ujazdském rejstříku, nýbrž o Lehnickém rejstříku (*Registrum Legnicense*). V jeho textu nacházíme krátké sdělení: „Tento rejstřík byl sestaven Albrechtem léta Páně 1305“ (*Compilatum est presens registrum per Albertum anno Domini 1305*).⁸ Přestože se informace týkala výslovně jen jednoho rejstříku, objevoval se v literatuře rok 1305 jako příslušný pro všech pět rejstříků. Této jaksí pohodlné široce pojímané aplikaci se nevyhnul ani autor toho příspěvku v době, kdy se ještě podrobněji nezabýval strukturou tohoto pramene, ale přesto s opatrnou rezervou k spolehlivosti sdělovaného roku; za příslušnou dobu označuje začátek 14. stol., pravděpodobně dobu kolem r. 1305.⁹

Částečné přijímání roku 1305 jako instrukce pro dobu vzniku této písemnosti však neznamenalo, že by se v dosavadní literatuře nevyskytovaly jiné postřehy. Ze starších německých autorů projevíli snahu o správnou odpověď na otázku, kdy byly sestaveny ony rejstříky oba jmenovaní editoři, Franz Stolle, Ernest Maetschke. Kromě úvah o vzniku i ostatních rejstříků vyslovovali odhady o čase Ujazdského rejstříku.¹⁰ Jejich výroky vymezovali s některými vzájemnými diferencemi vznik rejstříku na konec 13. a na začátek, resp. do prvních dvou desetiletí 14. stol. Ačkoliv o některých konkrétnostech vyjadřovali odlišná mínění, někdy i nedosti jasnými formulacemi, víceméně se shodovali v chápání pramene jako vzniklého pozvolně za různých okolností a činností vícera zpracovatelů. Nepřekvapuje celkem, že poměrně složitý a nejednotný analytický přístup k časovému zařazení pojednávaných rejstříků dobře nemohl získat příliš odezvy u autorů syntetických pohledů.¹¹

Rozborem záznamů v Ujazdském rejstříku dospěl autor této úvahy přibližně před 15 léty k zjištění, podle něhož vznik rejstříku lze vymezit roky 1303 - 1306. Důkazy k tomu předložil v samostatné studii.¹² Od té doby nejsou známa nějaká zjištění, která by vedla ke změně tohoto časového vymezení. Podrobný analytický průnik do textu pramene tedy prokazuje, že se doba vzniku rejstříku více méně shoduje s časem krátce před 700 roky. V úvodních slovech tady

upozorňuji na určitou a poměrně častou přibližnost zaokrouhlených jubileí vztahujících se k některým středověkým faktorům. Účelem připomínek takového jubilea však není účetní bilance, nýbrž poukaz na hodnoty minulosti a na

znalosti o ní. Proto autor těchto řádků považuje za vhodné připomenout si vznik mimořádně významného písemného pramene k dějinám regionu a upozornit na některé dějinné souvislosti právě na stránkách vlastivědného zpravodaje Těšínsko.

POZNÁMKY

- 1 Bakala, J.: *Základní pramen k dějinám středověkého osídlení Těšínska*. Těšínsko - vlastivědný zpravodaj okresů Karviná a Frýdek Místek, č. 2/1989, s. 1 - 5.
- 2 Markgraf H. - Schulte J. W., *Liber foundationis episcopatus Vratislaviensis*. Breslau 1889 (dále LFEV). Vydáno jako sv. XIV edičního seriálu *Codex diplomaticus Silesiae*. V cit. svém článku z vlastivědného zpravodaje Těšínsko je neoprávněnou tiskovou chybou otištěn neúplný název edice; viz s. 5.
- 3 Podle Waltera Kuhna dal biskup Vavřinec osadit Ujazd jako město již r. 1223 prostřednictvím niského fojta Waltera. Srov.: *Handbuch der historischen Stätten. Schlesien*. Stuttgart 1977, s. 549 - 550 (autor hesla: W. Kuhn). Analýza Antoniho Barciaa prokazuje přesvědčivě, že kolonizační činnost zahájena r. 1223 biskupem a zmíněným niským fojtem nedvěla ještě k založení města a že Ujazd měl postavení vesnické obce nejméně do r. 1245. Městská lokace se uskutečnila podle polského historika mezi roky 1245 - 1260. Srov.: Barciak A.: *Posiadłości biskupów wrocławskich w księstwie opolskim do początków XIV w. Przykład Ujazdu*. V: *Tysiącletnie dziedzictwo kulturowe diecezji wrocławskiej*, Katowice 2000, s. 67 - 71.
- 4 LFEV, s. 110 - 114.
- 5 Ze slohových důvodů jsem dříve přeložil větu minulým časem. Viz: Bakala, J.: *Základní pramen...*, s. 4. Instruktivnější však je respektování pramenem dochovaného přítomného času.
- 6 K desátkům ve vratislavské diecézi za středověku viz: Bakala, J.: *Ke skladbě desátků ve středověkém vratislavském biskupství*. Časopis Slezského muzea, sér. B, 39, 1990, s. 106 - 111. Tam i odkazy k předchozí literatuře.
- 7 PLAČKOVÍ M. a V.: *První písemné zmínky o území dnešní Karviné*. V: Karviná. Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města. Karviná 1968, s. 37.
- 8 LFEV, s. 136. Pokud zmíněný zapisovatel Albrecht zastával funkci prokurátora biskupského dvora v Lehnici, pak již jen nedlouho po provedeném zápisu. Dne 2. září 1306 byl zaznamenán jako biskupův lehnický prokurátor Venco (*Wenczo*). Viz: Grünhagen C. - Wutke K.: *Regesten zur schlesischen Geschichte 1301 - 1315*. Breslau 1892, s. 97, č. 2903. Vydáno jako sv. XVI edičního seriálu *Codex diplomaticus Silesiae*.
- 9 Bakala, J.: *Moravskoslezské pomezí v proměnách 13. věku*. Brno 2002, s. 406. V reedici studie z r. 1971.
- 10 Markgraf H.: LFEV, s. LXXXVIII - LXXXVII. - Schulte L.: *Zur Ortsgeschichte Oberschlesiens*. Heimat, 7, 1911, s. 2 a 4. - Stolle F.: *Das antiquum Registrum des Breslauer Bistums, eine der ältesten schlesischen Geschichtsquellen*. Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens, 60, 1926, s. 133 - 156. - Maetschke E.: *Die Entstehung des Liber Foundationis*. Tamtéž, 77, 1943, s. 22 - 33.
- 11 Neochota respektovat nejednotné i někdy dosti mlhavé analýzy se projeví i v kolektivní německé syntéze slezských dějin, vydávané Historickou komisí pro Slezsko u dějepisců Heinricha von Loesch a Hermanna Aubina, kteří zařazují pramen do r. 1305 nebo přibližně k tomuto roku. Viz: *Geschichte Schlesiens*. 3. vyd., Stuttgart 1961, s. 399 a 436.
- 12 Bakala, J.: *Registrum Wyasdense - otázka datace*. Časopis Slezského muzea, sér. B, 38, 1989, s. 217 - 224. Reedice: Bakala, J., *Moravskoslezské pomezí ...*, s. 35 - 44.

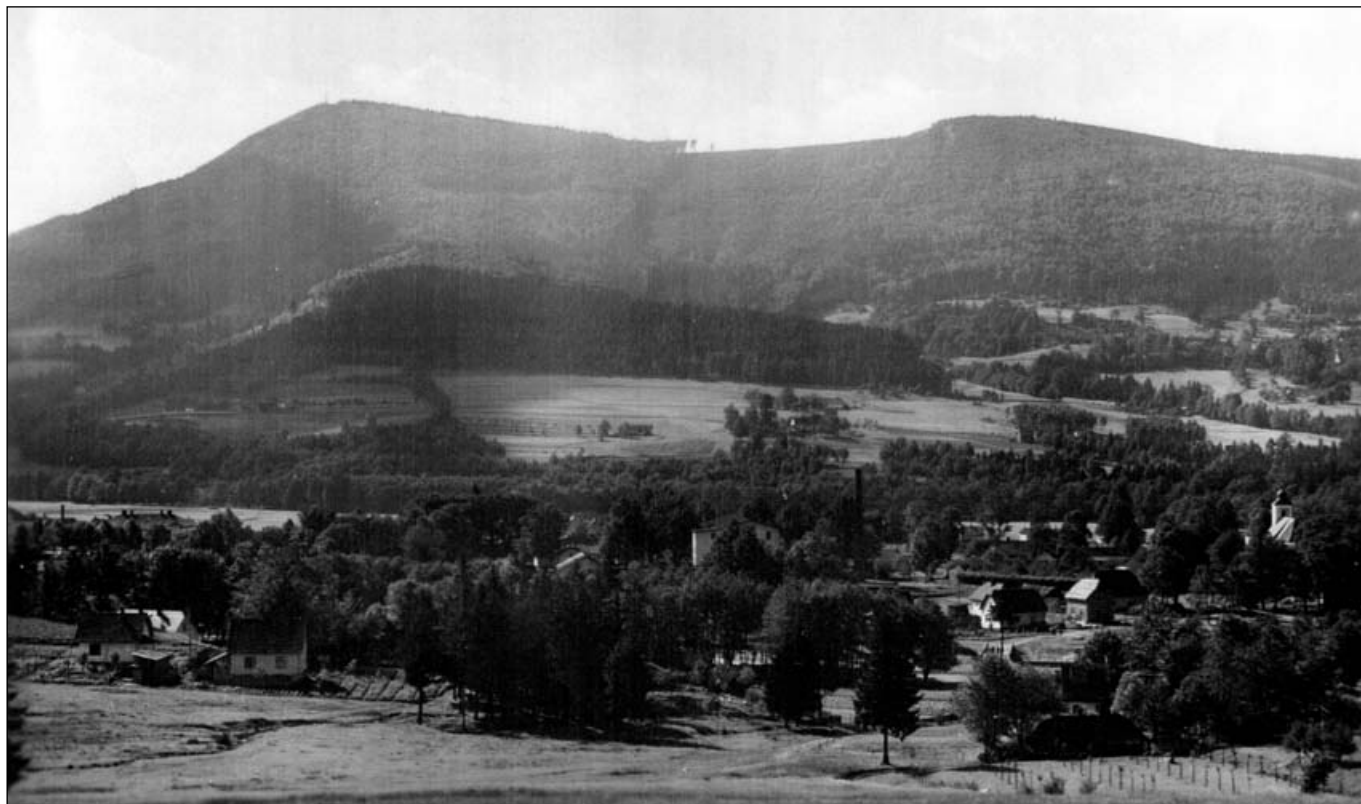
Zaniklý dřevěný kostel sv. Filipa a Jakuba v Čeladné

Jan Al Saheb

Podobně jako u většiny obcí na Místecku není ani v případě Čeladné známo přesné datum jejího vzniku. Na základě svědectví písemných pramenů se jeví, že obec vznikla až na konci 16. století. Není ovšem vyloučena ani možnost, že jí předcházela starší osada z období středověké kolonizace, která později zanikla a byla znovu osazena až na prahu novověku. Čeladná totiž leží na staré cestě z Moravy do Uher, na jejíž ochranu byl na katastru obce vybudován snad v první polovině 14. století hrádek na vrchu Kozinci. Ten zanikl zřejmě v průběhu 15. století, přičemž nelze vyloučit ani možnost, že spolu s ním byla opuštěna i původní osada.¹ První písemnou zmínkou o Čeladné je však až zápis v urbáři hukvaldského panství, sepsaného v roce 1581. „Znamená se plat stálý z tejž vsi Čeladné vnově zastavené z pasek a z kusův planisk, které jim na rolu tak, aby se na ně usazovati mohli, zprodané jsau“.² Obec však zřejmě

vznikla až později, někdy na samém sklonku 16. století. Svědčí pro to dvě dosti podstatné okolnosti. Čeladnou totiž ještě nezaznamenává zástavní listina hukvaldského panství z 1. ledna roku 1593, což koresponduje se skutečností, že záznam v urbáři je psán zjevně jinou rukou a jedná se o pozdější přípis z přelomu 16.-17. století.³

V době svého vzniku byla Čeladná společně s Frýdlantem, Metylovicemi, Ostravicí, Palkovicemi, Sviadnovem, Malými Kunčicemi (Kunčičky u Bašky), Hodoňovicemi a od padesátých let 17. století také nově založeným Pstružím součástí farního obvodu se sídlem v Místku, k němuž lze počítat také dvě slezské obce Lubno a Pržno.⁴ V rámci této farnosti Čeladná setrvala až do roku 1665, kdy došlo k jejímu přifaření k nově konstituované farnosti ve Frýdlantě.⁵ Tu tvořily ještě obce Metylovice s filiálním kostelem, Ostravice a Pstruží.

Duchovní služba v této farnosti náležela již v době jejího ustanovení vzhledem k poměrně velké vzdálenosti jednotlivých usedlostí od farního kostela, zdejším přírodním podmínkám a nedostatku kvalitních cest k poměrně náročným. Situace se navíc v důsledku postupující kolonizace horských oblastí a s tím spojeným nárůstem počtu obyvatel dále zhoršovala. Proto již v roce 1715 působil ve frýdlantské farnosti vedle faráře Rudolfa Spučíka také kooperátor Matyáš Konečný. O rok později přijal Spučík ještě i druhého pomocného kněze Jiřího Červenku, avšak zanedlouho byl nucen jednoho z kooperátorů opět propustit, neboť na placení obou se mu nedostávalo prostředků.⁶ Po roce 1665 již sice nemuseli farníci z podhorských obcí Čeladná, Ostravice a Pstruží každou neděli podstupovat poměrně dlouhou a náročnou cestu do Místku, aby se zde zúčastnili bohoslužby, avšak ani návštěva farního kostela ve Frýdlantě, případně filiálního kostela v Metylovicích, nepředstavovala pro mnohé z nich jednoduchou trasu. Jen s velkými nesnázemi a nemalou dávkou odvahy se pak na nedělní bohoslužby vydávali tito věřící při nepřízní počasí, zejména v zimních měsících. Mnozí z okrajových částí farnosti řešili problém přílišné vzdálenosti kostela často návštěvou bohoslužeb v sousedních farnostech.

Swízele spojené s nedostatečnou duchovní správou se sice dotýkaly všech tří výše jmenovaných obcí Čeladné, Ostravice a Pstruží, avšak pouze farníci z Čeladné se aktivně snažili

o změnu dosavadního statu quo. Dne 12. listopadu 1728 zaslali Čeladenští olomouckému biskupovi Hanibalu, hraběti Schrattenbachovi list, v němž si stěžovali, že ve zdejší farnosti se nacházejí pouze dva kostely, z nichž ten bližší, farní ve Frýdlantě, je z jejich obce vzdálen nejméně pět čtvrtin míle cesty, která trvá nejméně tři hodiny „...gar auf fünf viertel meyle von uns entlegen...“. Dále Čeladenští uvedli, že v zimě pak mnohdy nelze kvůli množství napadnutého sněhu do kostela ve Frýdlantě nebo v Metylovicích vůbec dorazit. Pokud navíc někdo z Čeladné zemře, musí jeho pozůstalí opatřit sáně a koně, aby mohl být nebožtík dopraven do Frýdlantu a tam pohřben. Na závěr svého listu farníci z Čeladné biskupovi předložili prosbu, aby byl do Čeladné přenesen z Rychaltic tamní starý dřevěný kostel sv. Filipa a Jakuba, místo něhož byl právě dostavěn nový, zděný kostel sv. Mikuláše⁷ „...auf dieser hochwalder herrschafft in dem Dorf Richaltitz die

*Čeladná, v pozadí Ondřejník
–Skalka, 30. léta 20. století*

*Kostel sv. Jana Nepomuckého
v Čeladné*

*Pfarrkirche ex fundamento in diesem laufenden Jahr neu aufgebaut worden und hiengegen die alte richaltitzer Kirche so nur von Holtz bestehet, cum cassi von kommen wird...*⁸ Čeladenská obec byla připravena také poskytnout pro tento kostel místo, ležící v horní části obce směrem k Malé Stolové, které dodnes nese místopisné označení „Na kostelním“. Čeladenští dále žádali biskupa, aby byla v tomto kostele posléze sloužena každou čtvrtou neděli mše.

Dne 23. listopadu 1728 požádal biskup konzistoř, aby vyslechla stanoviska frýdlantského faráře a také příborského děkana, neboť Rychaltice náležely do jeho děkanského obvodu. Na základě jejich výpovědí měla předložit konzistoř biskupovi své doporučení.⁹ S návrhem Čeladenských souhlasily obě strany, ovšem tehdejší frýdlantský farář Kristián Josef Lašan požadoval, aby v takovém případě na sebe patron převzal povinnost vydržovat ve Frýdlantě kooperátora. To biskup striktně odmítl a nařídil, aby byl případný kooperátor vydržován frýdlantskými farníky. Všechny obce farnosti se měly do konce ledna následujícího roku vyjádřit, zda jsou ochotny na něho přispívat. Nejrychleji na možnost případného navýšení odevzdávaných dávek zareagovali zástupci obce Ostravice „My fojt, purkmister a celá rada a auplná obec dědiny Ostravice, jeho osvíc(e) knížet(e) eminenc(e), panství hochvaldského poddaní a k faře frýdlantskej přináležející, tímto písmem, na tyto punkta, které nám od našeho dvojctihodného pana faráře v příčině čeladenských, kteří ve své osadě kostel stavěti chtějí, přednešeno jsou, odpověď dáváme. Předně jak nám přednešeno jest, že kdyby kostel na Čeladnej vystavený býti měl, že by

kooperátor držán býti musel. Na to k odpovědi poslušně dáváme, že pro veliké jinší dávání, kterýma obtíženi jsme, na kooperátora nějaký plat dávati se uvoliti nemůžeme, aniž uznati nemůžem, v čem by nám kooperátor pohodlný býti mohl, poněvadž náš pan farář ve všech službách Božích nám dostatečně a chvalitebně odpravuje. A kdyby ten kostel na Čeladnej vystaven bejtí měl, nepochybně, že by náš chrám Boží farní frýdlantský v tom škodu trpěti musel, jakž i také jináč by se nestalo, že by škodu měl, poněvadž neděle a jinší případnosti by se zmenšily, kdežto by (j)sme my s velikou bolestí snášeti museli. Nato místo, kde čeladenští kostel stavěti chtějí, jest od nás čtvrt míle a do našeho farního kostela frýdlantského jest něco blíže od dolního konce, kdežto nám obtížnější by přišlo na Čeladnu jít, než do Frýdlantu. Počet lidu se nachází 200 osob k svatej zpovědi, kdežto jeden každý ve víře samospasitedlnej katolickej dobře vyučen jest z tej příčiny, že nás dvojctihodný pan farář každú neděli a svátek v chrámu Páně slovo Boží a (z)řetelně vykládá, i také k nám do naší osady přijíždá a katechizmus častějí v roce činí. Že tomu tak a nejináč jest, nemajíce svéj obecní pečeti, s podpisem svého jména to potvrzujeme. Actum Ostrawica, dne 10. januarii roku 1729“.¹⁰ Pět dní nato vyjádřili v memoriálu své zamítavé stanovisko také farníci ze Pstruží¹¹ a 16. ledna 1729 je následovali farníci z Metylovic¹² a Frýdlantu.¹³ Dne 15. ledna 1729 se v následujícím memoriálu k celé záležitosti vyjádřili také Čeladenští. „My fojt, purkmister a celá rada a auplná obec dědiny Čeladnej, jeho osvícenosti knížecí eminenci, panství hochvaldského poddaní a k faře frýdlantskej přináležející, tímto písmem, na tyto punkta, které

nám od našeho dvojctihodného pana faráře v příčině tej, že kostel v naší dědině vystavěti žádostivi jsme, přednešené jsau, k odpovědi dáváme. Jak jsme učeně skrze memoriál naší nejmilostivější vrchnosti žádali, aby chrám Boží v naší osadě vystaven byl, ještě až posavad v tej žádosti pozůstáváme, že by ale skrz toho kostela našeho, kdyby vystaven byl, kooperátor držán býti musel, toho žádostivi nejsme. Aniž pro velikau chudobu naši a všelijaké jinší veliké dávání žádným způsobem uvoliti se nemůžeme, že by jsme něco na toho kooperátora dávati měli, poněvadž by nám v mnohých věcech prospěšen nebyl. Protože by druzí farníci, majíce mši svatau při farním kostele, za svým pastýřem a slovem Božím k nám by nepokračovali. Proto také se obáváme velikého nařikání na nás od jiných farníkův, že pro náš chrám Boží by kooperátor býti musel. Že jsme v našem memoriálu postavili, že by málo země od nás k farnímu chrámu kostelu bylo, tak nejináče jest, počítajíc od vrchního konce dědiny. Počet lidu se nachází k svatej zповědi 300 osob, kterýžto jeden každý, jak starý, tak i mladý ve víře samospasitedlnej katolickej dobře vyučen jest skrze to, že náš dvojctihodný pan farář častějíc k nám do dědiny naší přijíždá a katechismus starým lidem a mladým dítkám vykládá, takže v tom všichni vyučeni jsme. Pročež v žádnéj jinší žádosti nepozůstáváme, než aby mil(ostivá) vrchnost chrám Boží rychaltický v naší osadě vystaviti milostivě resolvírovati ráčila a čtvrtů neděli skrze dvojctihodného pana faráře, bez kooperátora, k odsluhování milost(ivě) poručiti ráčila. V tej naději pozůstávajíce, mil(ostivou) resoluci očekáváme. Že tomu tak a nejináče jest, nemajíce svéj obecní pečeti, s podpisem svého jména to potvrzujeme. Actum v dědině Čeladnej, dne 15. januarii roku 1729¹⁴.

Již 18. ledna téhož roku sdělil příborský děkan Jakub Ignác Holub biskupské konzistoři, že po poradě s místeckým děkanem Antonínem Augustou se staví na stranu frýdlantských farníků, kteří odmítají přispívat na vydržování kooperátora, neboť toho má vydržovat ze svých příjmů farář. Místecký děkan ale zároveň potvrdil, že kostel v Zadních horách schází. Jakub Ignác Holub dále napsal, že má dobrou vůli vyhovět upřímně míněné prosbě Čeladenských, avšak ti by museli s podporou patrona frýdlantského benefícia starý dřevěný kostel opravit, zejména nově pokrýt střechu šindelem „...lignae antiquae eccl(es)ia Richalticensis pro aedificanda ex his nova eccle(s)ia omnio sufficienter apta inveniuntur, solum modo tectum vetustate consumptum novis scandulis providendum foret. In hoc puncto interrogata communitatis Czeladnensis, ut de dicta eccle(s)ia in futurum

reparari et eiusdem facta tecta conservari deberent...“.¹⁵ Dále by bylo nutno zajistit alespoň základní mobiliář, neboť původní bude ponechán v Rychalticích. O celé kauze posléze jednala konzistoř s biskupem a počátkem března již vše nasvědčovalo tomu, že přenesení kostela z Rychaltic do Čeladné je pouze otázkou času. Dne 15. března 1729 však příborský děkan Jakub Ignác Holub sdělil konzistoři, že zájem o starý dřevěný kostel projevil jednak různecové bratrstvo z Příbora a také tamní špitál. Zatímco oba tito zájemci chtěli kostel z Rychaltic odkoupit, do Čeladné by byl přenesen zdarma. Dne 17. května 1729 navíc projevil o koupi kostela zájem rektor piaristické koleje v Příboře. Ten chtěl dřevo z kostela použít na stavbu divadla (pódia) u nově postaveného kostela sv. Valentina, na kterém by se odehrávaly pašijová a jiná divadelní představení „...pro faciendo theatro ad neo exstruenda ecclesiam sancti Valentini...“.¹⁶ Jelikož ke stavbě nového kostela v Příboře tehdy ještě nedošlo,¹⁷ rozhodl dne 17. května 1729 biskup, aby kostel i nadále sloužil svému účelu, že má být zdarma přenesen do Čeladné, kde bude na jeho náklady opraven. Zároveň nařídil frýdlantskému faráři, aby případného kooperátora platil ze svých příjmů, a to minimálně dvaapadesáti zlatými ročně.¹⁸ V červenci téhož roku sdělil biskupovi tehdejší huckvaldský hejtman Václav Šmíd, že v Čeladné je již pro tento nový kostel vybráno místo „...ganz gelegener Ort zu euer Kirche situiret ist ...dort kann also ein klein kapelle stehet...“. Krátce nato byl v Čeladné bývalý rychaltický kostel znovu postaven, následkem čehož musel frýdlantský farář vydržovat kooperátora. Čeladenští však na něho museli ročně přispívat deseti zlatými. Kooperátor pak sloužil ve Frýdlantě každý týden dvě až tři čtené mše a každou čtvrtou neděli mši v Čeladné „...Cooperator, welchem besagter Pfarrer zu Friedland unterhalten wird alle wochen 2 oder 3 freye messen zulesen geben, worauf die Czeladner 10 reinisch jährlich zu euer Beihilf auf einem Cooperator zugeben...“.¹⁹

Existenci tohoto malého kostela v Čeladné potvrzuje jednak popis olomoucké diecéze pořízený v roce 1752, který uvádí, že tato dřevěná stavba měla jediný zvon („campanae...1“) a také místecká děkanská matrika z roku 1764. Ta kostel v Čeladné zaznamenala coby malou kapli „...pago Celadna cum capella parva...“.²⁰ Tato sakrální stavba však patrně poměrně brzy za nám neznámých okolností zanikla. Dnes se můžeme již pouze domnívat, že se tak mohlo stát buď v důsledku její sešlosti, anebo kostel pohltily plameny požáru, které byly tehdy poměrně časté. Každopádně je jisté, že tato dřevěná stavba již nestála v roce 1771, kdy navštívil

frýdlantskou farnost v rámci generální vizitace olomoucký generální vikář. Ten do protokolu o vykonané vizitaci zaznamenal, že farníci nemají nic zlého proti svému duchovnímu správci, pouze ti z Čeladné a Ostravice si stěžovali na přílišnou odlehlost farního i filiálního kostela. Zároveň v Čeladné protokol neevidoval již žádnou sakrální stavbu.²¹

Na výstavbu tentokrát již zděného kostela však nemuseli Čeladenští čekat příliš dlouho. Nová sakrální stavba zde byla v rámci josefínských náboženských reforem vystavěna pouhých osmnáct let po zmíněné vizitaci, v roce 1789 a zároveň došlo při zdejších kostele k ustanovení samostatné duchovní správy v podobě lokálního kaplanství.²²

POZNÁMKY

- 1 Felix, Jiří: Frenštátský okres, Vlastivěda moravská. Brno 1908, s. 160, Boris, Milan: Kde stávala tvrz Kozinec? Pobeskydí 1981, č. 2, s. 41-43, Kouřil, Pavel – Žáček, Rudolf: Drobná středověká opevnění v Pobeskydí a otázka jejich klasifikace. Časopis Slezského muzea, série B, 35, 1986, s. 122-124, Žáček, Rudolf: Pobeskydí od husitství do Bílé Hory. Frýdek-Místek 1986, s. 46-47 a Bogar, Karel - Žáček, Rudolf: Čtení o Čeladné. Frýdek-Místek 1989, s. 5.
- 2 Zemský archiv v Opavě (dále jen ZAO), pobočka Olomouc, fond Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž (dále jen ŮRAS), inv. č. 2253, sign. E I, fol. 240-244. Tímto pramenem se blíže zabývali Matějek, František: Poddaný a vrchnostenská půda na Moravě před Bílou Horou. Slezský sborník 60, 1962, s. 375-376 a zejména Niklová, Dáša: Hospodaření na biskupském panství Hukvaldy v době předbělohorské. Praha 1973, s. 64 a násl.
- 3 Adamus, Alois (ed.): Codex diplomaticus civitatis Ostraviae. Moravská Ostrava 1929, č. 106. Tato listina nezaznamenala ani obec Ostravici, založenou ve stejném období, jako Čeladná.
- 4 ZAO, Olomouc, fond Arcibiskupská konzistoř Olomouc (dále jen ACO), kniha č. 147, pag. 541-542, tamtéž, fond ŮRAS, inv. č. 8950, sign. E 14/8-1, č. k. 1140, v literatuře Al Saheb, Jan: K počátkům farnosti na Borové. Těšínsko 2004, č. 2, s. 1-5.
- 5 Až do roku 1665 odevzdávali Čeladenští každým rokem v rámci desátku misteckému faráři dva slezské zlaté, „...ex pago Czeladna dantur floreni duo per annum, certi floreni dantur silesitici...“. ZAO, Olomouc, fond ACO, kniha č. 147, fol. 542 a 558. Posléze měl frýdlantský farář právo vybírat od čeladenských farníků v penězích deset zlatých a padesát grošů „pro vestibus“ (na ošacení) a dalších osm zlatých a pět a půl groše „pro cerevisia“ (na nákup piva). Ročně mu museli Čeladenští odevzdat také jedenáct a půl slepice a tři sáhy palivového dřeva a odvádět „rži třinácte měřic“ a ovsu třinácte měřic“. ZAO, Olomouc, fond ACO, kniha č. 148, fol. 132, tamtéž, fond ACO, kniha č. 215, fol. 40, tamtéž, fond ACO, kniha č. 216, fol. 32., také Státní okresní archiv Frýdek-Místek, fond Farní úřad Frýdlant nad Ostravicí, inv. č. 125, sign. pol. 15, č. k. 7, fol. 2. Ke vzniku farnosti viz: Al Saheb, Jan: Dějiny farnosti Frýdlant n. O. do konce 18. století. Ostrava 2005, s. 16-21, týž: Církevně-správní poměry na Místecku do roku 1716. Studia Comeniana et historica 2005 (v tisku).
- 6 ZAO, fond Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 1683, sign. M VI 1.
- 7 Literatura uvádí datum jeho výstavby mezi lety 1726-1729. Viz: Wolný, Gregor: c. d., s. 56, srovnej Linhart, František: Místecký okres..., s. 228.
- 8 ZAO, Olomouc, fond ŮRAS, inv. č. 9844, sign. E 34/5-1, č. k. 1255, fol. 1.
- 9 „...Ad consistorium. Petitionem communitatis Czeladnensis in dominio Hochwaldensi pro impetranda facultate, ut ex lignis diruta ecclesiae Richalticensis ibidem Czeladnae ecclesiola aedificari, ibidemque(ue) quarta dominica divina peragi possent, ad vos hisce in copia acclusim(ue) volentes, quatenus decanus Priboriensis et paroch(us) Fridlandensis desuper audiat, et nobis arbitramentum consistoriale reflectendo ad motiva distantiae perscribatur suam n(os)tram vobis conservantes. Data in residentia n(ost)ra el(pisco)pali Cremosiri, die 23. novembris anno 1728...“. Tamtéž, fol. 2.
- 10 ZAO, Olomouc, fond ŮRAS, inv. č. 9844, sign. E 34/5-1, č. k. 1255, fol. 6.
- 11 „...aniž uznati nemůžeme, v čem by nám kooperátor pohodlný býti mohl, poněvadž náš pan farář ve všech službách Božích nám dostatečně a chvalitebně odpravuje. A kdyby ten kostel na Čeladnej vystaven býti měl, nepochybně, že by náš chrám Boží farní frýdlantský v tom škodu trpěti musel, poněvadž neděle a jiné případnosti by se zmenšily, kdežto by (j)sme my s velikú bolestí snášeti museli. Nato místo, kde čeladenští kostel stavěti chtějí, jest od nás čtvrt míle, od některých domech blíže a od některých zasej dále a do farního kostela frýdlantského jest tím způsobem některým blíže a některým dále. Počet lidu se nachází 50 osob k svatej zповědi, kdežto jeden každý ve víře samospasitelněj katolickej dobře vyučen jest z tej příčiny, že nás dvojicithodný pan farář častěji v roce do naší dědiny přijíždá a katechizmus mladým i starým lidem vykládá, takže v tom velmi potěšení jsme...“. ZAO, Olomouc, fond ŮRAS, inv. č. 9844, sign. E 34/5-1, č. k. 1255, fol. 5.
- 12 „...aniž uznáváme, že by tenž kooperátor nám pohodlný býti mohl, poněvadž nás pan farář v slově Božím, v zповědi i nemocných a při všech službách Božích nám dostatečně a chvalitebně odpravuje, aniž by tenž kooperátor nám v mnohých věcech prospěšen nebyl, protože by druží farníci, maje mši svatú při farním kostele, za svým pastýřem a slovem Božím k nám by nepokračovali. A kdyby ten jmenovaný kostel vystaven býti měl a v něm čtvrtú neděli služby Boží se odpravovaly, skrz to by náš chrám Páně škodu trpěti musel, v příčině tejto, že by čtyry neděle v roce jemu odjaty byly. Na to místo, kde čeladenští kostel stavěti chtějí, jest dobrej půl míle země. Počet lidu se nachází k svatej zповědi v naší osadě 200 osob, kdežto jeden každý, jak starý, tak také i mladý ve víře samospasitelněj katolickej velmi dobře od našeho dvojicithodného pana faráře vyučen jest skrz to, že každú neděli a svátek nám velmi zřetelně slovo Boží rozsívá a kdy u nás náboženství jest, po náboženství pro mládež a dítky naše katechizmus vykládá, takže dítky v šesti letech k svatej zповědi schopny a dobře vyučeny jsau. Pročež my všichni vešš psaní poníženě žádáme, aby nám, jak od starodávna, náboženství a služby Boží se odpravovaly a jak při začátku fary naší frýdlantskej od nejmilostivější duchovní vrchnosti ustanoveno a zříceno jest, na dálejší časy odpravované bývaly, za to učeně žádáme...“. Tamtéž, fol. 7.
- 13 „...aniž uznáváme, že by ten kooperátor nám tak mnoho v čem pohodlný býti mohl, poněvadž p(an) farář v slově Božím, v zповědi i nemocných a při všech službách Božích nám dostatečně a chvalitebně odpravuje. A kdyby ten jmenovaný kostel na Čeladnej vystaven býti měl a v něm čtvrtú neděli služby Boží se odpravovaly, skrz to by náš chrám Páně velkú škodu trpěti musel, v příčině tejto, že by dvanácte neděl v roce okrom svátkův jemu odjaty byly, i také od místa mrtvých těl, co chrámu Páně náleží, bylo by umenšeno, ano i také naše slavné bratrství by v tom nějakú škodu trpěti muselo a skrz to by čest Boží a nejvyšší matky Panny Mariae, která sem kráte víc a víc rozmnožuje velice zmenšena byla. Na to místo, kde ten kostel stavěti se má, jest od nás půl míle dobrej. Co se dotýče lidu, k svatej zповědi jest v naší osadě 300 osob, kdežto jeden každý, jak starý, tak mladý ve víře samospasitelněj katolickej vyučen jest skrze to, že náš dvojicithodný pan farář každú neděli a svátek slovo Boží a katechizmus zřetelně vykládá, takže i malé dítky v šesti letech k svatej zповědi schopny a dobře vyučeny jsau. Pročež my všichni vešš psaní učeně žádáme, aby nám, jak od starodávna, náboženství a služby Boží se odpravovaly a jak při začátku fary naší frýdlantskej od nejmilostivější vrchnosti duchovní ustanoveno a zříceno jest, na dálejší časy odpravované bývaly, za to poslušně žádáme...“. Tamtéž, fol. 8.
- 14 ZAO, Olomouc, fond ŮRAS, inv. č. 9844, sign. E 34/5-1, č. k. 1255, fol. 9.
- 15 ZAO, Olomouc, fond ŮRAS, inv. č. 9844, sign. E 34/5-1, č. k. 1255, fol. 4.
- 16 O divadelní činnosti piaristů v Příboře viz: Bombaer, Jan: Divadelní hry a deklamace piaristických škol v Příboře. In: Piaristé v Příboře. Nový Jičín 1995, s. 150-176.
- 17 Blíže k okolnostem stavby zděného kostela sv. Valentina v Příboře a snahách o jeho výstavbu již ve dvacátých letech 18. století viz: Dědková, Libuše – Grůza, Antonín: Kostel sv. Valentina v Příboře. In: Piaristé v Příboře. Nový Jičín 1995, s. 137-149.
- 18 ZAO, Olomouc, fond ŮRAS, inv. č. 9844, sign. E 34/5-1, č. k. 1255, fol. 10, 11, 12, 13.
- 19 Tamtéž, fol. 15. List je datován k 24. červenci 1729.
- 20 ZAO, Olomouc, fond ACO, sign. B 12, č. k. 672, tamtéž, fond ACO, kniha č. 25, pag. 550-551, tamtéž, fond ACO, kniha č. 200, pag. 180.
- 21 ZAO, Olomouc, fond ACO, kniha č. 23, pag. 598-599, tamtéž, fond ACO, kniha č. 24, pag. 596-597, tamtéž, fond ACO, kniha č. 41, pag. 181-183.
- 22 Al Saheb, Jan: Církevní poměry v Ostravici od založení lokálního kaplanství do roku 1820. In: Práce a Studie Muzea Beskyd 14, 2004, s. 116-117, týž: Charitní péče ve frýdlantské farnosti na přelomu 18. a 19. století. In: Sborník Státního okresního archivu ve Frýdku-Místku 6, 2005, s. 50-51.

Josef Božek: Zapomenutý „český mechanikus“?

Zbyšek Ondřeka

Kdo prochází Českým Těšínem, nemůže minout ulici, která nese jméno Josefa Božka. Dostalo se tak připomenutí absolventu těšínského gymnázia, vynálezci Josefu Božkovi (nar. 28. 2. 1782 Biery u Bílska – zemřel 21. 10. 1835 v Praze). Božkovu ulici najdeme v samém středu města, jen kousek od Těšínské tiskárny. Ulice vybíhá kolmo k Saské kupě (dnes ulici Hlavní) a Josef Božek jako mladický student gymnazista možná po ní nejednou procházel... I dnes denně kolem cedulky s názvem „Božkova“ ulice projdou tisíce lidí. Ale jen málokdo z nich od výkladních skříní pohlédne z chodníku o trochu výše, jen málokdo si té cedulky všimne a jen málokdo ví... Jakoby Josef Božek byl opravdu dočista zapomenut. A přitom i letos jsme se dočkali významného výročí - v roce 2005 uplynulo přesně 170 let od jeho úmrtí. Mimochodem i předvedení onoho stroje, vozu hnaného parou, který Božka tolik proslavil v celé Evropě, se letos dočkalo výročí: vůbec poprvé v Evropě byl Božkův vynález úspěšně předveden v pražské Stromovce aplaudujícím publiku 17. září 1815, tedy před rovnými 190 lety. I zde jsme se dočkali výročí téměř zapomenutého. Snad je to tím, že z rodného Těšínského Slezska odešel Božek do Brna a pak do Prahy, odkud se již nikdy domů nevrátil. V Praze na Olšanských hřbitovech je také pohřben.

Podobizna Josefa Božka

Podle Streit, Jiří.

Kdo je Josef Božek.

Alespoň stručně Josefa Božka připomeňme. Byl jedním z mála, kdo významem svého celoživotního díla hranice maličkého města a regionu ztraceného kdesi v Karpatském oblouku daleko překročil. V době, kdy se Josef Božek

Pracovníci Muzea Těšínska u hrobu Josefa Božka

na Olšanských hřbitovech v Praze v r. 2004

Foto Miroslav Skarka

Hrob Josefa Božka,
foto Miroslav Skarka

narodil, se v Evropě teprve rodil Nový věk, věk technických vynálezů, železnic, strojů, technického a civilizačního pokroku. Mladý Božek studoval na těšínském gymnáziu. V Těšíně, tehdy ještě nerozděleném státní hranicí, bydlel u svého strýce zámečnicka, kde pomáhal vyrábět ozubená kolečka pro hodiny. Brzy si jeho šikovnosti všiml tehdejší prefekt těšínského gymnázia Leopold Jan Šeršník, který pomohl Božkovi po absolvování školy pokračovat ve studiu nejprve na brněnské odborné škole a později na univerzitě v Praze, kde Božek studoval mate-

matiku, logiku a filozofii. Na doporučení Josefa Dobrovského si chudý těšínský student přivydělával jako vychovatel v rodině hraběte Clam-Martinice. Zde se také seznámil s ředitelem Polytechnického institutu Království českého Fr. J. Gerstnerem. Božkův talent a pracovitost vedly Gerstnera k nabídce místa mechanika na institutu, a tak Božek přešel k praktické výrobě různých mechanismů, modelů, hodin, strojů apod. Podařilo se mu složit rozebraný anglický parní stroj a uvést jej do chodu. To Božka přivedlo na myšlenku vyrobit samohybný vůz hnaný parním strojem – parovůz byl předveden poprvé v Evropě. Po tomto úspěchu se Božek pustil do realizace dalšího vynálezu – lodi, hnané parním strojem s lopatkami. Paroloď měla být předvedena na Vltavě, ale nenadálá bouře produkci překazila a navíc kdosi Božkovi zcizil všechno vybrané vstupné, takže vynálezce se ocitl na mizině. Božek zahořkl, s vynálezy přestal, a dále již jen vyráběl složité mechanismy, hodinové a jiné stroje, pro jejichž konstrukci „český mechanikus“ získal věhlas v celé Evropě.¹

Pracovníci Muzea Těšínska se v rámci své pracovní cesty do Prahy zastavili i na Olšanech. U samé zdi hřbitova v jedné z jeho nejstarších částí jsme snadno našli Božkův hrob. Pískovcový pomník s křížem označený jménem „Joseph Božek“, doplněný deskou Národního technického muzea z černého mramoru se zlatým nápisem z roku 1952,² i kamennou hrobku s litinovou mříží jsme vyčistili. Položením kytice se stuhou s nápisem „Muzeum Těšínska v úctě Josefu Božkovi“ a chvíli ticha jsme si jednoho z největších velikánů těšínských dějin a evropské vědy a techniky připomenuli. Na celé Olšany i na Božkův hrob tiše padalo podzimní listí a snášely se bílé vločky pražského sněhu...

Až zase jednou půjdete těšínskou Hlavní ulicí, před Těšínskou tiskárnou zahnete doprava. Najdete tam ceduli s nápisem „Božkova“. Prosím, věnujte Josefu Božkovi alespoň krátkou vzpomínku. Možná to byl právě on, kdo se zasloužil svým dílem o to, že později i k nám do Těšína dorazila železnice se svými parními stroji, která spojila město se světem. Že nový věk se svými parními stroji, vynálezy a mechanismy přinesl tolik změn do těšínského kraje. Nejen politické, vojáci a vládci. I pracovití snílci, vynálezci, technici a mechanikové někdy tvoří dějiny...

POZNÁMKY

1 Zpracováno podle Biografického slovníku širšího Ostravska, sešit 3

2 Nápis „K uctění památky průkopníka parní dopravy ve Střední Evropě.

Obnoveno roku 1952 2. Vyšší průmyslovou školou strojnickou v Praze I. a Národním technickým muzeem.“

Škubačky u stare Šebestky ve Frydku

Ludmila Šimonová

O tym, jak si synek pošmaknul

Na vesno sme si raz s mojim pravili, že když travy kolem naši chalupy mame do aleluja, že bysme mohli chovat kraliky. Chlop zbil velku šumnu kralikarňu a stryk Lojza ze Sviadňova mu dal paru mladých belgičokův. A jak se to potem množilo a rostnulo, sem tam sme z kerehosi zrobili fajňacku pečinku. Se solu, kminem a česnekem to dycky šmakovalo, že by člověk aji jazyk při tym zjíd.

Raz rano mi muj chlopeček pravil: „*Samica, viš ta, co zežrala na jaře mlade, neměla od večera vyžrane. Seděla enem v kutku a je jakasi po-fiderna, možna, že je nabuřena. Co s ňu zrobit?*“ A tak pravim: „*Klepni ju po ušach, než ju buděme museť zakopat do hnoja. Už je dost dluho po mladých, bo ináč by měla maso blambate. Ale včil se už spravila.*“

Na oběd sme my dva ešče měli kušček pečeneho bravskeho podbrůška, co zbylo po neděli aji s kastrolkem zela a bylo tři to zjest. Přes zimu je to dobre, to aji uzene po zabijačce by na huře vydrželo až do jara, kdyby se nezjedlo dřive. Ináč uvařene jidlo se musí zjest co nejskorši. O zelu se pravi, že je dobre, když ho bravek poskače a že čím je víckrát zhřivane, tym je lepší.

Teho upečeného kralika sem dala do truby aji s hrcem kobzoli. Až přijde synek, budě mět co jest a my si toho kralika zebereme na večeru, dycky nemusa byt kobzole s kišku. A šli sme robit se senem.

Popoledňu přišel synek, co už byl sama ruka, sama noha, přišel hladny a vydivočený a jeho první starost byla, co dobreho zjest. „*Maš v trubě kobzole a kralika, kisle ogurky su ve sklince na kredencu*“, pravim „*a nezapomeň trubu zase zavřit. A potom přid nam pomoc.*“ – „*Ale ja mam na zítřa moc učeň.*“ Jaja, také písničky zname, že? A hned sem se dala zase do roboty, bo začalo buřit a bylo tři davat seno na orstve.

K večeru, tež cela hladna, otvírám trubu. Chlop ešče kury zavíral, bo ty choďa skoro spať a kraliky obkluzal. Hned zkraya truby byly netknute kobzole, naščesti nebyly kisle, ale kralik byl fuč. – „*A kajtež je ten kralik?*“ pytam se Tonka, kery se nahonem cosi učil na dyvaně. „*No dyť si mi pravila, že mam v trubě kobzole a kralika, ale kobzole se mi do břucha už ne-vlezly.*“

A tak bylo zase po staremu: na večeru sme měli ty kobzole a zapíjaly sme je s kišku. Tonek se radši ztratil jak kamfergajst, bo by to od mojiho sakramentsky sliznul. Taky nenažranec byt nemusel.

*Kresby Ladislava Dryjáka,
Sbírky Muzea Těšínska*

O tym, jak kura nechtěla vajco snest

Když už aji prostředni cerka byla vydata, kerysi čas meškali u nas v male izbečce, ale jak přišel na svět maly syneček Iříček, už im tam bylo těsno. Naščesti na vesno odstali byt navrchu na kopcu a už byli u dědečka a babičky. U nas doma za děcka sme pravili „*staříček*“ a „*stařenka*“ a ešče sme im stejně jako rodičům museli pravít

„*vy*“. Včil už je moderni doba a ani si nedovedu představit, že tym mladym robečkám, co si kapku pospichaly a už maju jejich děcka tež děcka, by se řeklo „*stařenko*“. No to by byl oheň na dachu.

Cerka s teho kopečka chodila k nam potom aji s dvuma děckama skoro každý deň, cosi dycky pomohla na zahradě nebo v polu a děcka litaly po venku, zahlidaly na kraliky, kocura natahovaly, divaly se na psa či na kozu, jak se pase. Tu muj chlopek neměl v lasce, bo jak mohla, hned mu ožrala

kerysi stromek. Děcka nebyly žádné blančoky a byly spokojene. Po dvorku litaly kury a jak sem chodila sbírat vajíčka, děcka tež zhlidaly, jake je to pěkne, když se vajca v kurniku na hnízdě.

Jeden raz se Iřikovi zachtělo mět vajco enem pro sebe a tak jak na dvorku nikdo nebyl, lital za jednu kuru tak dluho, až mu čapla. Potem ju zanesl do chlivka, co zbyl po kralíkovi a milu kuru tam zavřel, aby mu dala vajco. My nic nevěděli, Iřik byl s tichu dušu. Hned na druhy deň, jak přišli, letěl zhlidať, ale kura nic. Pamacať, esli ma vajco, to se musí umět. Tak zase kuru zavřel a těšil se na další deň. Enemže potem skorem cely tydeň luchalo a luchalo, až se řeka vylola. Ja sem chodila kolem chlivka, ale kura tam byla potichy.

Jak se potem зробilo pěkne počasi, cerka i s děckama zase přišla a včil sme viděli, jak Iřik, cely vydivočeny, první kajsi leti. Šla sem za nim a co vidim: jak otevřel ten kraliči corek, jakasi kura mu vyfrnkla s kravalem přes hlavu a hned letěla se napiť. Borok, byla chuda a cela pojančena. Vajco už tam v kutku bylo, ale enem jedno, bo si tam mohla posbírat to malo, co tam po kralíkovi možna zbylo. Ešče dobre, že tam v kraličincu nezdechla, když u nas se pravi, že kury a chlop tři dny vydrži bez jidla a ta naše kurka tam byla zavřeta skoro cely tydeň. Boroček.

Botanická sbírka Muzea Těšínska

Miroslav Skarka

Botanická sbírka Muzea Těšínska pochází převážně z oblastí severní Moravy, Ostravské pánve, méně z Beskydského podhůří, Radhošských Beskyd a Slezských Beskyd. Několik málo položek, vesměs staršího data, je ze sběrů na Slovensku a jiných částí České republiky. Sbírka byla založena v 50. letech 20. století. Převážná část materiálu pak pochází z let 1972-2001. Prvopočátek a základ sbírky tvoří herbář dřívější externí pracovnice muzea Reginy Míčkové. V roce 1972 nastoupila do muzea samostatná kurátorka botanické sbírky Kateřina Švendová, která během svého působení do r. 2001 sbírkový fond vlastní činností více než zdvojnásobila. K význačným externím sběratelům dále patří Emil Burša (dendrologie - Havířov, Karviná a další města), Jiří Gill (oblast Nýdku a Bystřice n. O.), Jarmila Kudělová (oblast Jablunkovska) a dále položky od drobných

příspěvatelů (Alena Hájková - oblast Beskyd), (Martin Duda - Bohumín), jejichž sběry opět pocházejí převážně z uvedeného zájmového území. Muzeum Těšínska vlastní také několik herbářových dokladů ze sběrů významného botanika našeho kraje Zdeňka Kiliána, které dokumentují léta 1958-1960. V současnosti je vzhledem k rekonstrukci hlavní budovy muzea v Českém Těšíně sbírka uložena v náhradním depozitáři.

Sbírku tvoří herbářové položky cévnatých rostlin, která v současnosti čítá 11 294 kusů, zapsaných do Centrální evidence sbírek v Praze. Převážná část sběrů dřívější botaničky Muzea Těšínska K. Švendové je soustředěna na území, která byla postupně buď likvidována důlní těžbou nebo jí byla silně postižena (haldy). Další herbářové doklady pocházejí z území, která byla na základě botanického výzkumu navržena pro své kvality k územní ochraně (např.

PP Věřňovice, návrh PP Lazecká remíza). Značná část herbáře také dokumentuje mokřadní flóru, která je v tomto regionu hojně zastoupena, ať již přirozeně nebo jako důsledek lidské činnosti. Terénní botanické sběry z uvedeného zájmového území tímto způsobem dokumentují změny v krajině, mnohdy nevratné. Pečlivě ošetřované herbářové položky dnes vymizelých druhů jsou často jediným dokladem o jejich historickém výskytu v našem regionu.

Příkladem takového, dnes zde pravděpodobně vyhynulého druhu, je třeba prha arnika (*Arnica montana*), rostoucí kdysi v Beskydech. Z mokřadních druhů prokazatelně se nacházejících na některých rybnících Karvinska nebyla poslední dobou potvrzena např. drobná kapradina nepukalka plovoucí (*Salvinia natans*) ani ozdobný pryskyřník velký (*Ranunculus lingua*). Lidé (nejen na Těšínsku) v krajině neustále likvidují poslední zbytky zamokřených luk, terénních sníženin, mokřin v okolí vodních toků a podobných biotopů. Ohrožena jsou tak přímo celá společenstva těchto vlhkomilných rostlin. Vedle důležitých, avšak méně pohledných druhů takových společenstev jako jsou např. ostřice (*Carex sp.*), je v muzeu dokladován např. exoticky vyhlížející dáblík bahenní (*Calla palustris*) nebo nápadná žebratka bahenní (*Hottonia palustris*).

V souvislosti se změnami způsobu hospodaření, především zánikem pastvy a hnojením, vymizela i celá řada dříve běžných polních a lučních druhů – např. voskovka menší (*Cerinthe minor*), koukol polní (*Agrostemma githago*), ostrožka stračka (*Consolida regalis*) a všechny luční druhy z čeledi vstavačovitých (*Orchideaceae*). Místo nich nyní nalezneme kopřivu (*Urtica sp.*), šovíky (*Rumex sp.*), pcháč oset (*Cirsium arvense*) a další nitrofilní druhy. Z herbářových dokladů posledních let se mimo jiné dozvídáme, že nám dříve malebná okolí potoků a řek na Těšínsku zarůstají agresivními cizokrajnými bylinami jako jsou křídlatky (*Reynoutria sp.*), netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*) a zdraví nebezpečným bolševníkem velkolepým (*Heracleum mantegazzianum*).

Vzhledem k dřívějšímu administrativnímu dělení na okresy a aktivní hornickou činnost v území byly sběry soustředěny převážně na mokřady a oblast Karvinska. Nyní, v důsledku změn a (ne)hospodaření na pozemcích v Podbeskydí i v horských oblastech Slezských a Moravskoslezských Beskyd, dochází k náhlým změnám flóry a obecně k ochuzování tamních rostlinných společenstev. Proto bude vhodné věnovat těmto územím Těšínska v následujícím období zvýšenou pozornost i sbírkotvornou činnost.

Viola vilvatica
Foto František Balon

Sbírkový fond botaniky je veřejností, studenti a odbornými institucemi vyhledáván především ke studiu a badatelské činnosti, a v neposlední řadě je také prezentován formou krátkodobých výstav, přednášek a odborných článků. Porovnáváním a studiem herbářového materiálu z Muzea Těšínska a jiných muzeí jsou vydávány červené a černé seznamy rostlin, sloužící mnoha dalším odborným institucím. Na základě studia botanické sbírky našeho muzea je vytvářen obraz o rozšíření rostlin v rámci celé ČR. Dokladový materiál získaný terénním sběrem je rovněž nezbytný při hodnocení, vyhlásování a kategorizaci chráněných území. Sbírka dále nachází uplatnění při vypracovávání projektů na obnovu a revitalizaci krajiny a ve způsobech obhospodařování daného území s důrazem na ochranu přírody.

Meandry řeky Lučiny
Foto Aleš Milerský

Archeopark oficiálně otevřen

Zbyšek Ondřeka

Na stavbě

16. listopadu 2005 byl slavnostně otevřen „Archeopark“ v Chotěbuzi-Podoboře. Na otevření byla pozvána řada oficiálních hostů a novinářů a konalo se pod záštitou náměstka hejtmana Moravskoslezského kraje Ing. Jiřího Carbola. „Archeopark“ v Chotěbuzi-Podoboře je v současné době jednou ze 12 poboček Muzea Těšínska, rozestých po celém českém Těšínsku. Je budován jako replika původního slovanského opevněného hradiště. První etapu realizovala v letech 2001-2003 firma Archeostav Český Těšín, současnou druhou v letech 2004-2005 Beskydská stavební, a.s. Třinec. Vzhledem k tomu, že v tomto období došlo ke státní správní změně a zrušení okresních úřadů, změnil se i způsob

Věžovitá brána

foto: Česlav Valošek

získávání finančních prostředků, určených na výstavbu Archeoparku. První etapa byla financována z prostředků českého státu právě prostřednictvím okresního úřadu v Karvině. Představovala cca 10 mil. Kč. Muzeum Těšínska jako příspěvková organizace Moravskoslezského kraje získala pro druhou etapu významné zdroje v celkové částce 7,5 mil Kč prostřednictvím grantu EU, dotaci 2,5 mil Kč poskytl dnešní zřizovatel muzea - Moravskoslezský kraj a asi 1,5 mil Kč, určených na halovou stavbu a některé další úpravy areálu investovalo Muzeum Těšínska z vlastních zdrojů. Výstavba Archeoparku není zdaleka dokončena. V současné době jsou vybudovány repliky fortifikací a sídelních objektů na tzv. Akropoli. Zbývá provést systematický archeologický průzkum i na tzv. předhradí, kde je plánována následná výstavba informačního a výukového centra. Součástí projektu je i vybudování přístupové infrastruktury, silnice a parkoviště u Archeoparku. K realizaci další, třetí etapy by mělo dojít v letech 2006-2008. Termín dokončení celého projektu předpokládáme na rok 2010, ale bude odvislý nejen od podpory zřizovatele Muzea Těšínska, ale především od toho, zda se Muzeu Těšínska podaří získat potřebné finanční zdroje např. z Evropské unie.

Archeopark stojí na místě, kde před řadou století žili naši předkové. Archeologickým průzkumem zde byla doložena existence opevněného hradiště, které sehrávalo důležitou úlohu v době před slovanské, v tzv. halštatském období, i v době slovanského osídlení a v časech Velkomoravské říše. Průzkum dokládá dávné osídlení našeho kraje. Hradiště bylo Slovany opuštěno postupně v 11. století, později se správní, obranné a obchodní aktivity přesunuly Zámecký vrch v dnešním polském Těšíně, kde byl vybudován hrad, který se od konce 13. století stal sídlem těšínských knížat. Proto se někdy hradišti v Chotěbuzi-Podoboře říká „Starý Těšín“. Pozůstatky po rozsáhlém hradišti – zbytky valů, hradeb, základů staveb, cenné keramické střepy, kovové předměty, mince a další nálezy – byly objeveny až poměrně nedávno (první zmínky o archeologických nálezech z této lokality pocházejí z 80. let 19. století). Po druhé světové válce se hradiště stalo místem systematického archeologického průzkumu Muzea Těšínska a dnes patří k nejvýznamnějším a nejlépe dokumentovaným archeologickým lokalitám v celé České republice. Největší měrou přispěl k poznání historie hradiště dnešní ředitel Archeologického ústavu

Akademie věd ČR v Brně Doc. PhDr. Pavel Kouřil, CSc., který je také autorem myšlenky vybudování Archeoparku jako repliky hradiště. Podrobně o výsledcích svého dlouholetého výzkumu této archeologické lokality zpravil čtenáře časopisu Těšínsko Pavel Kouřil ve svém příspěvku v čísle 1, 2001, proto se popisu archeologických nálezů a historickým souvislostem v tomto příspěvku nebudeme věnovat. Rád bych ale čtenáře Těšínska a všechny zájemce o návštěvu Archeoparku alespoň stručně upozornil na některé důležité informace o připravovaném provozu Archeoparku.

Provoz Archeoparku bude po dobu jeho výstavby až do doby realizace výukového a technického centra zajišťovat Muzeum Těšínska výlučně externím způsobem. Znamená to – a na tuto skutečnost důrazně předem upozorňujeme všechny zájemce o návštěvu Archeoparku – že tato pobočka Muzea Těšínska nebude mít stanovenou návštěvní dobu, ale bude veřejnosti přístupná **pouze po předchozí domluvě**. Pro návštěvníky z Polska je připraven výklad také v polském jazyce. Z řady důvodů zatím tedy nebude Archeopark fungovat tak, jak jsme na to zvyklí u hradů a zámků, nebude možné přijet a až na místě si zakoupit vstupenky a po hradisku se projít. Žádáme proto všechny zájemce o prohlídku Archeoparku, aby s dostatečným časovým předstihem dohodli s pracovníky Muzea Těšínska (tel.: 558 761 211, fax 558 761 223, e-mail: muzeum@muzeumct.cz) na termínu a hodině návštěvy. Průvodce Vás v dohodnutém čase bude očekávat u vstupu do Archeoparku a návštěva bude doplněna odborným výkladem. Minimální počet účastníků skupinové návštěvy je 10, proto je třeba počítat s náhradními termíny. Předpokládaná doba prohlídky i s výkladem je cca 30 min. Bez průvodce nebude možné Archeopark navštívit. Dovolujeme si připomenout, že se jedná o kulturní památku, v jejímž prostoru stále probíhá systematický archeologický výzkum, tedy o prostor, kde není možný volný pohyb osob. Omlouváme se, ale upozorňujeme návštěvníky také na to, že do doby ukončení výstavby didaktického centra s technickým zázemí na tzv. předhradí nebude u Archeoparku vybudováno odstavné parkoviště a nebude zde ani zajištěna možnost občerstvení, použití WC apod. Příjezd k Archeoparku autem je v současné době možný po silnici, odbočující z hlavního tahu z Českého Těšína na Karvinou za obcí Chotěbuz vlevo. Turisté, kteří přijedou vlakem, musí vysednout na stanici ČD Chotěbuz, odkud je to k Archeoparku asi 1 km. Obdobný je dojezd autobusem. Turisté z Klubu českých turistů po dohodě s Muzeem Těšínska již připravili a na místě instalovali odbočku ze značené turistické cesty,

kteřá také pěší nebo cykloturisty přivede přímo k hradišti.

Vstup na akropoli

Důležité je také upozornění, že Archeopark bude přístupný – podobně jako je tomu u hradů a zámků – pouze v letní sezoně, tedy **od 1. dubna do 30. října**. Návštěvy mimo tuto sezonu bude možné např. ze studijních důvodů realizovat jen výjimečně, za příznivého počasí a se souhlasem ředitele muzea. Přednost budou mít samozřejmě návštěvy škol a organizovaných skupin. Pro ně muzeum připravilo barevnou brožuru s mapkami a kresbami, v níž se děti dozvědí základní informace o historii hradiska i o tom, jak pracují archeologové. Ve spolupráci s učiteli mohou podle této brožury děti také absolvovat několik připravených úkolů a to jak z oblasti historie a vlastivědy, tak i ekologie, protože hradiště se nalézá v mimořádně hezkém koutku přírody Těšínského Slezska, na zalesněném ostrohu nad původním řečištěm řeky Olše. Tyto brožury budou dětem poskytovány bezplatně, mohou je pak

Otevření Archeoparku

dne 16. 11. 2005

byli přítomni, zleva:

Ing. Jiří Carbol, náměstek

hejtmana MS kraje;

PaedDr. dr. Zbyšek Ondřečka,

ředitel MT; Ing. Jiří Dohnal,

ředitel Beskydské stavební,

a.s.; PhDr. Petr Nejedlý, člen

Akademické rady AV ČR;

doc. PhDr. Pavel Kouřil, CSc.,

ředitel Archeologického

ústavu AV ČR v Brně

využít jako doplněk ve školní výuce i jako suvenýr a památku na návštěvu Archeoparku. Předpokládaná délka školní návštěvy spojené s výkladem a plněním několika úkolů by neměla přesáhnout 45 minut. Jsme připraveni i na eventualitu odborného výkladu v polském jazyce, protože o návštěvu Archeoparku již dnes projeví zájem také školy z území Polské republiky. Finanční zdroje na přípravu a tisk brožurek získalo Muzeum Těšínska od Moravskoslezského kraje. Vstupné do Archeoparku je stejné jako u všech poboček Muzea Těšínska. Vyšší vstupné

je třeba očekávat např. o víkendech, kdy bude návštěva Archeoparku obohacena o doplňkový program s názornými ukázkami života našich předků, scénkami v dobových oděvech apod. Pro letní sezonu počínaje od dubna roku 2006 totiž připravuje muzeum několik takových akcí, které návštěvu Archeoparku mohou zpříjemnit. Připravujeme také další doplňkové aktivity v prostoru Archeoparku, jimiž by mohly být koncerty, besedy se zajímavými osobnostmi, setkání a součty pro mládež a studenty, plenéry pro fotografie a malíře apod.

Havířov 1955 – 2005

Recenze

Milan Nogol

Pod tímto názvem vyšla nedávno nová publikace o Havířovu, který v tomto roce oslavuje svou padesátiletou existenci. Nákladem 5 000 výtisků ji vydalo Statutární město Havířov, redakce Romana Bartošková.

Autorem textové části publikace je Radim Prokop, který ve spolupráci s kolektivem fotografů – Alešem Milerským a Josefem Talašem – vytvořil podle mého názoru dosud nejlepší publikaci o tomto nejmladším městě naší republiky.

Textová část je rozdělena do šesti kapitol. Čtenář má možnost být seznámen s krajinou a osídlením před vznikem města, náležitá pozornost je věnována vzniku a historii města, jeho významu, dále se zabývá životem lidí ve městě, jeho jednotlivých částí, důraz je kladen na jeho vývoj v současných společenských podmínkách. Objektivním způsobem je zachycen postsocialistický vývoj města a zcela nově je poukázáno na jeho transformační proces po roce 1989.

Autor se náročného úkolu zhostil velmi dobře, prokázal vysokou odbornost, jedinečnou znalost moderní regionální historie.

Je bezesporu nejfundovanějším autorem publikací, které byly věnovány Havířovu. Má smysl pro věcnou a obsahovou přitažlivost psaného projevu, vyjadřuje se srozumitelně, respektuje principy stylistiky a vhodného využívání jazykových prostředků.

V dostatečném rozsahu je uveden počet podkladových

zdrojů a odborné literatury, ze kterých autor čerpal.

O celkovou velmi dobrou úroveň publikace se rovněž zasloužili zmínění fotografové, kterým se podařilo textovou část doplnit vhodnými fotografiemi, které mají požadovanou kompoziční a estetickou úroveň. Mají rovněž svou vypovídací hodnotu, publikaci obohacují a zpestřují, vytvářejí tak soulad s textem. Grafickou úpravu knihy provedl Jan Buják.

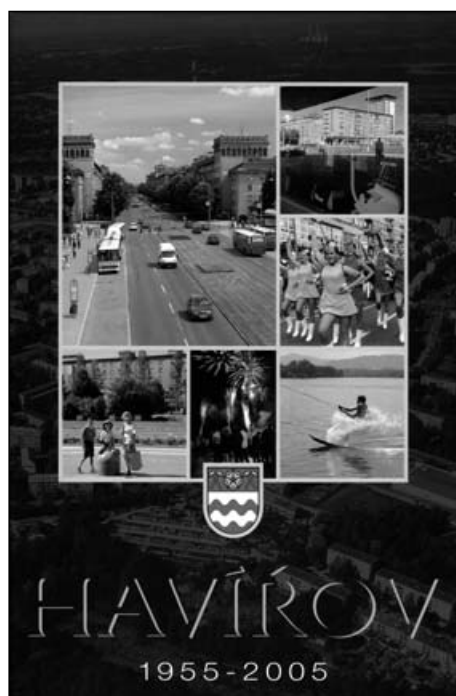
Závěrečná část publikace je obohacena o stručné shrnutí, které je přeloženo do jazyka anglického, německého a polského. Tento fakt podtrhuje význam knihy a potvrzuje skutečnost, že se nejedná o obyčejné dílo, ale naopak dokumentuje jeho reprezentativní zaměření.

Samotný závěr je věnován doslovu autora a krátkým poznámkám o tvůrcích této knihy. Pro samotné hodnocení publikace jsem vybral pasáž z úvodu knihy – Městu k jubileu – kterou napsala primátorka města Havířova Paed.Dr. Milada Halíková.

„Kniha určitě dává možnost k zamyšlení, hodnocení prožitého života, zavzpomínání. Zřejmě se pozastavila nad známými či méně známými fakty, nad známými či méně známými místy. Pokud při dolistování poslední stránky ve vás vyvolá pocit hrdosti a soudálosti k městu, svůj účel splnila. Návštěvníkům města pak přeji, aby byla dobrým průvodcem a umožnila seznámit se s naším městem co nejdůvěrněji.“

Publikace jistě najde příznivou odezvu nejen u občanů Havířova, ale také u obyvatel celého regionu a družebních měst v Anglii, Litvě, Itálii, Chorvatsku, Polsku.

Nutno ocenit i přijatelnou cenu knihy, která je dostupná každému.

Následující odstavce si nečiní nárok být vnímány jinak než jako zamyšlení nad současnou zvýšenou publikační činností našich obcí. Je to zamyšlení letmé, nikoli komplexní. Nicméně téma se mi jeví jako zajímavé a možná by se mu v budoucnu mohlo věnovat i více místa. Současný nárůst publikační činnosti, který je třeba přivítat, by si totiž zasloužil i potřebnou kritickou (v dobrém smyslu) odezvu ze strany odborné veřejnosti. Tato odezva by pak zároveň mohla pomoci v práci na dalších podobných publikacích, jejichž autoři by byli lépe poučeni nejen o úskalích, která je čekají, ale mohli by být pro svůj úkol i lépe metodicky připraveni.

V záplavě publikací, které vydávají obce u příležitosti svých významných výročí (například letos řada obcí na Těšínsku oslavila sedm set let od první historické zmínky) můžeme spatřovat různé přístupy jejich vydavatelů, přičemž mně se to jeví tak, že zřetelně převažují dva hlavní. Dovolil bych si je přiblížit pomocí následující analogie. Zabýval-li se někdo historií nějaké obce, patrně narazil na takzvanou monografii. Je to zpravidla složka volných listů, kde na základě přesně daných otázek (poloha, podnebí, historie, obyvatelstvo, zvyky, nářečí, pověsti, spolky apod.) pověřená osoba, nejčastěji místní učitel, přináší velkou sumu informací, ze kterých má dnešní badatel obvykle také velkou radost, protože koneckonců, když je monografie podařená, ušetří mu to spoustu náročného hledání. Vedle této mozaiky pak obec vede svou kroniku, kde se chronologicky zaznamenávají důležité události. Monografie a kronika tak velice připomínají ty dva hlavní přístupy, o nichž jsem se na počátku pokoušel hovořit. Na jedné straně košatá mozaika, na níž se podílí kolektiv autorů, který může mít i několik desítek členů, na druhé straně sevržený příběh, napsaný zpravidla jedním autorem, líčící historii obce od nejstarších dob do dnešních, respektive včerejších dnů.

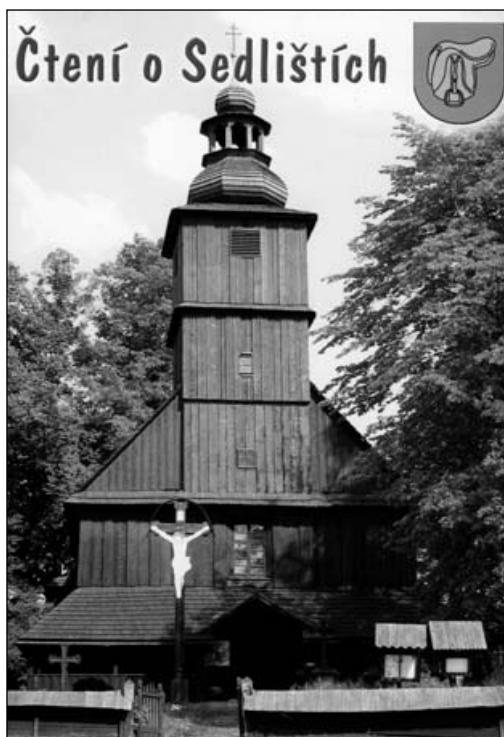
Shodou okolností tyto dva rozdílné přístupy reprezentují nové publikace dvou bezprostředně sousedících obcí – Bruzovic a Sedliště. Obě knihy vydaly příslušné obecní úřady, obě vyšly letos v létě u příležitosti oslav sedmistého výročí. Podívejme se na ně nyní zblízka.

Začneme podle abecedy, tedy v Bruzovicích. Tato kniha je rozsahem menší, na rozdíl od sedlišťské je však zase vázaná. Jejím autorem je Milan Pastrňák, který má za sebou už podobnou

knihu o Václavovicích. Název publikace je prostý: Bruzovice 700 let. Podobně jednoduché je i vnitřní členění, jednotlivé kapitoly chronologicky líčí historii Bruzovic od počátku do současnosti podobně jako kronika. Na závěr jsou připojeny soupisy držitelů a majitelů obce, fojtů, starostů apod. Součástí knihy je i fotografická příloha, a to samostatná barevná vřadu. Samotný text je průběžně doplňován i černobílými fotografiemi. Výsledkem je vyprávění ubíhající přímo vpřed a z tohoto hlediska vlastně i čtenářsky atraktivní četba.

Sedliště se tedy, jak už bylo naznačeno, vydaly jinou cestou. Pod vedením odpovědného redaktora a starosty obce Josefa Bartoně připravily sborník. Jmenuje se Čtení o Sedlištích a je sestaven z více než osmi desítek kapitol a kapitol, tvořících, alespoň přibližně, větší celky (např. Z historie Sedliště, Sedlišťské školství, Významní rodáci apod.). Tato kniha je na první pohled rozsáhlejší, více analytická, ale může být také čtenářsky více náročná. I zde najdeme řadu fotografií černobílých i barevných i zde jsou přílohy v podobě různých soupisů a seznamů.

Není mým úmyslem určovat, která z těchto dvou knih je lepší, chtěl bych jen pokázat na některá úskalí zmiňovaných dvou přístupů. Jestliže jsem začal při představování Bruzovicemi, vezmu si nyní jako první na

mušku Sedliště. Sepsat historii obce, a to pokud možno co nejvíce zešíroka, tedy včetně historie spolků, kultury a podobně, je nesporně náročný úkol. Předpokládá dlouhodobé studium pramenů i literatury, je to práce náročná nejen na čas, ale předpokládá u zpracovatele i velkou dávku „odborné“ a v neposlední řadě i jazykové (aby byl schopen své výsledky kultivovaně podat) způsobilosti. Nabízí se tedy možnost svěřit tuto práci většímu kolektivu autorů, kde každý se bude soustředit na určitou část, pokud možno jemu blízkou. Pak ovšem leží velká odpovědnost i na odpovědném redaktorovi či redakční radě, neboť na nich je, aby dodané příspěvky sladili dohromady, dohlédli nad jednotlivými autory, konzultovali případné problémy. Výsledkem totiž v krajním případě může být i naprosto nesourodý spletenec, na který je zaděláno už tím, že každý z autorů má jiný styl, jinak ovládá gramatiku, nebo se k zadanému úkolu staví více či méně poctivě. Mám pocit, že v případě sedlišťského sborníku měla být redakční rada někdy tvrdší. Nicméně i tak máme co činit s dílem potřebným a (samozřejmě až na drobné připomínky) povedeným.

Bruzovicím nehrozilo, že by přišly s textem vnitřně nesourodým, jeden autor zaručoval jeden styl vyprávění, a tak je jen na konkrétním čtenáři, aby posoudil, jestli mu vyhovuje či nikoli. Text, jak už jsem podotkl výše, připomíná kroniku, v přehledu použité literatury to ostatně autor ani moc nezakrývá. Vycházel rovněž i z literatury o Bruzovicích, z archiv-

ních materiálů samotných pak minimálně. Jedná se tedy více méně o nové podání poznatků, které již byly známy a jejich první uspořádání v takovéto celistvé podobě. I toto je přístup, který bývá při populárním zpracování historie obce určeném širokému publiku někdy volen.

Předeslal jsem, že nechci určovat, která z těchto dvou knih je lepší, ono to ani nejde. Nechci zde ani někoho lacině kritizovat, tím spíš, že mám pro tuto činnost slabost, vím, jak náročná práce to je a kolik vyžaduje času a úsilí. Chtěl bych tedy současné i budoucí autory podobných prací povzbudit a vzkázat jim, že jim držím palce. Přesto je jasné, že jen amatérské nadšení nestačí a z chyb je třeba se poučit.

Proto bych se k určitému závěru přece jen osmělil. Domnívám se především, že na přípravu podobných knih je třeba delší časové období, konkrétně několik let. Myslím, že právě tato příprava bývá někdy podceňována a obce přistupují k tvorbě a vydávání svých monografických publikací na poslední chvíli, ve spěchu, a tím dochází ke zbytečným problémům. Blížící se výročí je stresující moment, není už čas nechat text uležet, utřepat, uhladit, vychytat chyby, odstranit nesrovnalosti. Pečlivá příprava znamená také, že autor či autoři mají naprosto detailní představu o tom, co vlastně má být výsledkem, to se týká hlavně kolektivních prací. Jde rovněž o to, jaké nároky jsou kladeny na případnou vědeckost či popularnost publikace. U kolektivních prací bych pak rovněž doporučil již zmiňovanou pevnou ruku. A pokud bych se měl vyjádřit k tomu, který ze dvou výše zmiňovaných přístupů se mi jeví jako optimální, klonil bych se k sice poněkud profláknuté, ale spolehlivé střední cestě. Z vědeckého hlediska musím podotknout, že pokud už se autoři odhodlají uvádět poznámkový aparát, což je ostatně velmi žádoucí a určitě to zvedá úroveň díla, musejí jej psát ne podle momentální nálady ale podle zavedené normy. V případě našich dvou publikací je to tak, že v Sedlišťích na poznámky zcela rezignovali, v Bruzovicích poznámky jsou, citace však neodpovídají zcela úzu, o seznamu pramenů a literatury pak nutno říci, že tak se to prostě nepíše.

Avšak ani pečlivá příprava, svědomitost autorů a vzorná práce redaktorů nezaručí, bohužel, úplný úspěch. Je doslova tragédie, když autoři, kteří odvedou kus poctivé práce, dostanou z tiskárny hotovou knihu, která se doslova hemží překlepy, uskočenými slovy a dalšími zručnostmi. Oplakali to v Sedlišťích, ale ještě více v Bruzovicích. Takže na to si, milí zpracovatelé obecních monografií, dejte příště také pozor.

Před osmdesáti lety, 15. června 1925, se v Brně narodil vynikající historik a znalec dějin 17. a 18. století PhDr. Milan Šmerda, CSc. Po absolvování reálného gymnázia v Bučovicích se zapsal roku 1945 ke studiu ruštiny a dějepisu na filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Setkání se zdejším prof. Josef Macůrkem, stejně jako výměnný studijní pobyt ve Vratislavi (Wrocław, Polsko) v akademickém roce 1948/49 jej přivedly k raněnovověkým dějinám Slezska s akcentem na sociální problémy poddanských vrstev, kterým – vedle řady jiných témat – se věnoval s přestávkami po celou svou dosavadní odbornou dráhu.

Svou profesionální působnost započal dr. Šmerda, po krátkém období praxe ve školství, v roce 1954, kdy nastoupil na místo asistenta katedry dějin střední, jihovýchodní a východní Evropy na brněnské filozofické fakultě. O rok později zahájil vědeckou aspiranturu ve Slovanském ústavu ČSAV. V jejím rámci pokračoval ve výzkumu slezské problematiky a připravil roku 1961 k úspěšné obhajobě práci zaměřenou na poddanské poměry v Horním Slezsku, zvl. na Těšínsku v 16. až 18. století. Jako vědecký pracovník se poté podílel na řešení řady výzkumných úkolů Slovanského ústavu, od roku 1964 Ústavu dějin socialistických zemí ČSAV a od roku 1969 Československo-sovětského institutu ČSAV, v čele jehož brněnského pracoviště velmi krátkou dobu, v letech 1970–1972, působil. V následujících letech, již jen jako řadový pracovník, se věnoval otázkám sociálních bojů poddaného lidu, formování novodobých národů, přispěl nemalou měrou k vydání řady přehledných prací, zaměřených mj. na česko-polské vztahy.

V roce 1987 odešel dr. Šmerda do penze a přestože jistě nikdo nepochyboval, že tak zanícený historik jako on v badatelské činnosti ani po odchodu na odpočinek neustane, zdálo se, že se tak bude dít již jen v soukromí. Změna společenských poměrů, které s sebou přinesly listopadové události 1989, však tento předpoklad zvrátily. S našim jubilantem navázal v polovině 90. let kontakt Slezský ústav v Opavě, s jehož odborníky, zejména doc. Andělnem Grobelným a dr. Blankou Pitronovou, spolupracoval již v 60. letech, a nabídl mu možnost účastnit se na některých z výzkumných záměrů. Vrátil se tak soustředěněji k tématice slezských dějin 18. století, zejména sociálních hnutí a postavení poddaných na Těšínsku v kontextu vývoje zemí

PhDr. Milan Šmerda, CSc.

habsburské monarchie a navázal na své stěžejní dílo Těšínsko před povstáním v roce 1766 (Ostrava 1962). Připravil z této oblasti k publikování řadu vysoce kvalitních studií a podílel se zásadním způsobem na vydání monografií Sociální hnutí na Těšínsku ve 2. polovině 18. století (Opava 1998) a Slezská společnost v období pozdního baroka a nástupu osvícenství (na příkladu Těšínska) (Opava 2002). Svůj talent nejen erudovaného vědce, ale i záníceného vypravěče prokázal v nevelké, ale čtivé a faktografickými informacemi nabitě biografii Život Ondry Foltýna, slezského sedláka a statečného člověka (Brno 2003).

I v současné době pokračuje jubilant ve výzkumné činnosti věnované těšínským dějinám, a to tentokrát oblasti po léta českou historiografií zanedbávané, historii církve. Studie věnovaná těšínským pietistům bude již v dohledné době předložena čtenářům.

A není pochyb o tom, že ani tato práce nebude jistě poslední. Do dalších plodných let proto redakce Těšínska přeje dr. Šmerdovi především zdraví, štěstí a životní spokojenost. *Ad multos annos.*

Muzea Těšínska se představují

Muzeum Lašská jizba v Sedlišťích

Počátky sběratelské a můžeme říci také muzejní činnosti v Sedlišťích sahají k roku 1908, kdy zde vzniklo z podnětu národopisce, kronikáře a písmáka Joži Vochaly (1892 – 1965) Lašské národopisné sdružení „Sedlišťané“. Z jeho podnětu také se začaly sbírat národopisné pamětihodnosti a Joža Vochala je ukládal na svém statku v Sedlišťích na čísle 126 na jižním svahu kopce „Baba“, dnes „Černá zem“, u frýdeckých hranic. Tam vznikla první tzv. „národopisná slezská jizba“. Ta poslední jizba byla u Antonína Ferdinanda Stříže (1895 – 1977), kde se shromažďovaly památky z činnosti Lašského národopisného sdružení „Sedlišťané“ a také z vlastní činnosti obce Sedlišť. V roce 40. výročí založení tohoto spolku uspořádalo Lašské národopisné sdružení „Sedlišťané“ výroční národopisné „posudky“. Na nich pak místní badatelé i hosté podávali přehledy svých lidových výzkumů z různých oborů národopisu.

Sbírký se staly základem pro založení muzea Lašská jizba počátkem 70. let. Výsledky sběratelských počátků byly nejdříve uloženy v jediné místnosti budovy ve staré škole, kde byla na čas také expozice Petr Bezruč a Joža Vochala.

V 90. letech se výrazně posunula muzejní činnost. Muzeum bylo rozšířeno o další místnosti na celé 1. poschodí, místnosti byly vybaveny nábytkem a za pomoci etnografky Jiřiny Veselské byl veškerý materiál zdokumentován. Výstavní činnost se zintenzivnila a nabyla na tematické šíři.

Plynulou návaznost na bohatou tradici pak představuje každoroční chování basy, výstavy o vánočních a velikonočních svátcích ještě rozšířené o výstavy betlémů, výstavu loutek. Bylo upořádána 1. samostatná výstava kreseb frýdeckého malíře Josefa Langa, výstava keramiky Karla Hausera, velká výstava Sto let hornického kroužku Rozkvět, drobná grafika Ex libris ze sbírky Karla Hausera, výstava Vladimíra Hubeňáka.

V současném názvu muzea je zachováno jak přídavné jméno lašský, tak sběratelská místa – jizby. I v tom je odkaz na minulost.

Na počátku byly lašské jizby a od nich se plynule přecházelo k muzejní expozici. Výstavy nabyly na intenzitě také příchodem MgA. Emila Adamce jako vedoucího muzea. Připomeňme jeho výstavu Svoboda větru a Monumenty, Koláže a vitráže Romana Breta, Tváře za zdí fotografa Jindřicha Štreita nebo obrazy akademického malíře Martina Pawery.

Věci shromažďujeme, uchováváme a trvale vystavujeme. Tato činnost byla završena v roce 2005 výstavou o historii obce v roce 700. výročí první písemné zmínky o Sedlišťích.

Výročí první zmínky o Sedlišťích bylo příležitostí ukázat, co se podařilo shromáždit z toho, co tvořilo život rolníků, tkalců, hutníků, jejich žen i dětí.

Vzpomínky na minulost jsou ukryty na výstavě ve věcech, v písennostech, knihách, fotografiích. I když věci kolem nás jsou vystřídány novými, domov zůstává důvodem k poznávání minulosti a podávání zpráv pro budoucí. Výstava ukazuje na to, že zdrojem obživy nejstarších generací v Sedlišťích bylo hospodaření na půdě a chov hospodářských zvířat. Změny ve

způsobu obživy se odrazily ve vybavení domácností. Modernizace se také týkala všedního i svátečního oděvu, zvláštní pozornost se týkala členů profesních spolků v Sedlišťích, horníků. Naproti tomu snaha udržet tradiční projevy lidové kultury vedla k obnově tradičního kroje. Základ sbírek tvoří pozůstatost vlastivědných pracovníků Joži Vochaly a Antonína Ferdinanda Stříže. Sbírká je rozhojněna zejména o řemeslné nástroje (hoblíky, cepy, masečnice, kosy), předměty denní potřeby (žehličky, lopaty na koláče, formy na máslo, slaměnky, vařečky), lidový nábytek, truhly, skříně, část sbírek tvoří prapory, výšivky, lidové kroje i exponáty z hornického tematikou (prapor, kroje, čepice, kahany).

Nápad uspořádat mezinárodní sochařské sympozium je spojen se jménem sedlišťského sochaře Emila Adamce. Začal už dávno jeho myšlenkou sochařského parku ve tvaru srdce jako symbolu propojení autorů z různých zemí na jednom místě. Tvar srdce opisuje pěší a cyklistická stezka, která bude lemována sochami autorů z celého světa. 1. mezinárodní sochařské sympozium mělo být tak krůčkem, aby park srdce vznikl. A tak v červenci 2005 proběhlo bez halasné propagace, ale za střizlivé publicity v tisku, rozhlasu i v televizi 1. mezinárodní sochařské sympozium. Svým významem výrazně přesáhlo hranici obce. Mohli jste vidět

monumentální plastiky z kamene uznávané polské sochařky Barbary Falenderové, figurální kompozici Jimmiho Racchiho z floridského Key Westu a monumentální plastiky Emila Adamce nazvanou Baba. Adamcova tvorba vůbec je zaměřena na figurální ženskou plastiku mýtického božstva Baba ze Sedlišť, kterou realizuje v mnoha různých podobách po celém světě. Pro sympozium vytvořil dřevěnou plastiku Baby – bohyně deštivých mračen. Vytvořená díla budou použita jako výzdoba pro vznikající sochařský park ve tvaru srdce. Dommníváme se, že ambice, které sympozium předcházely, se naplnily.

Součástí muzea je i historická knihovna s více než 5000 svazky a rukopisy se zaměřením na lašskou kulturu a také knihovna s téměř 26 000 svazky průběžně doplňována knihami různých žánrů.

Text: Josef Bartoň, foto: archiv Obecního úřadu Sedlišť

MUZEUM LAŠSKÁ JIZBA, Sedlišť č. 170, Sedlišť 739 36

tel.: 558 658 134 nebo na obecní úřad Sedlišť tel.: 558 658 129, 558 658 392, e-mail: sedliste@applet.cz, webové stránky: www.sedliste-obec.cz
otevřací doba: Po – Pá: 7:30 – 11:00, 13:00 – 16:00 (Po – St), 13:00 – 14:30 (Čt – Pá), So a Ne po telefonické domluvě předem na některý z telefonů obecního úřadu

BESKYDSKÁ STAVEBNÍ

akciová společnost Třinec

Firma

BESKYDSKÁ STAVEBNÍ, A.S.

se zabývá realizací

pozemních staveb

v moravskoslezském regionu.

Typickými stavbami jsou

novostavby, rekonstrukce,

nástavby a vestavby

pozemních objektů.

Základní údaje společnosti BESKYDSKÁ STAVEBNÍ, A.S.

Obchodní jméno: Beskydská stavební, a.s.
Sídlo společnosti: Třinec, Frýdecká 225, PSČ 739 61
IČO: 45193509
DIČ: CZ45193509
Adresa: Frýdecká 225, 739 61 Třinec
Telefon: 558 325 141 - ústředna
Ředitel společnosti: Ing. Jiří Dohnal
Telefon: 558 325 160
Fax: 558 325 141
E-mail: info@bstav.cz

Některé významné stavby:

Název stavby	Místo
Rekonstrukce OLÚ TRN -II.,III.,IV. etapa	Jablunkov
Dostavba HZS okr. F-M	Frýdek-Místek
Výstavba obj. pro DDM Třinec-stavba B	Třinec
Modern. a reko kuchyně 5. ZŠ	Třinec
Reko hasičské zbrojnice	Bocanovice
Vestavba podkroví a reko ZŠ	Bukovec
Nadstavby byt. domů 427 - 429	Třinec
Obchodní centrum Místek	Frýdek-Místek
Výstavba areálu pro f. Szarzec	Český Těšín
Rekonstrukce ZŠ Třinec - Oldřichovice	Oldřichovice
Areál městské policie	Havířov
Masarykova ZŠ Hnojník-modern.a dost.	Hnojník
Reko bloku „F“ Nemocnice Třinec	Třinec
Veřejně přístupné sportoviště	Havířov-Šumbark
Výstavba správní budovy Lesní správy	Jablunkov
Dostavba ZŠ v obci Palkovice	Palkovice
5. ZŠ - rekonstrukce pavilonu I	Třinec
Nadst., přístavba šaten a učeben k ZŠ	Vendryně
Výstavba budovy MěÚ	Jablunkov
Knihovna a tělocvična při ZŠ Třanovice	Třanovice
Nadstavba MŠ - bytové jednotky	Horní Suchá
Přestavba a vestavba 13 b.j. v DPS Návsí	Návsí
Přístavba příletové haly-letišť Mošnov	Mošnov
Dům s pečovatelskou službou	Bystřice n. O.
Kanalizační sběrač „TD“	Ostrava-Třebovice
Stavební úpr. ZŠ D. Domaslavice (1-4 et.)	D. Domaslavice
Centrum pro podp. podnikání a služeb	Třanovice
Nem.Třinec-řeš.havarij. stavu hosp. bud.	Třinec
Přístavba budovy MěÚ Třinec	Třinec
Oprava ledové pl. na zimním stadionu	Český Těšín
Reko obj. Na Hrázi pro Dětský domov	Frýdek-Místek
Dům s pečovatelskou službou	Sviadnov
Žíhací pece vč. příslušenství	Třinec
Rekonstrukce objektu ZVS	Soběšovice
Reko a přístavba základní školy	D. Lomná
Rekonstrukce prodejny na MŠ a byt.jedn.	Stará Ves n. Ondř.
Dům s pečovatelskou službou	Hnojník
Polyfunkční dům na J.V. Sládka	Frýdek-Místek
Dům pokojného stáří Ostrava	Ostrava-Třebovice
Archeopark Podobora – výstavba akropole	Muzeum Těšínska

